

Delikventní mládež a její začlenění do společnosti

Oldřich Čech

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Oldřich ČECH**
Osobní číslo: **H118042**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Delikventní mládež a jejich začlenění do společnosti**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu *IMS Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách (IMS 2009)*. Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce. S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena na:

- základní pojmy: delikvence, delikventní mládež, výchovná zařízení
- specifika trestné činnosti mládeže a rizika pramenící z tohoto jednání
- motivaci mládeže k trestné činnosti
- možnosti prevence trestné činnosti mládeže

Součástí práce bude výzkum realizovaný formou dotazníku zaměřený na mínění společnosti týkající se delikventní mládeže, smysluplnosti výchovných zařízení a snížení dolní věkové hranice trestní odpovědnosti na 14 let.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Koudelková, A. Psychologické otázky delikvence. Praha: Victoria Publishing, 1995.

Labáth, V. a kol. Riziková mládež – Možnosti potenciálních změn. Praha: Slon, 2001.

Matoušek, O., Kroftová, A. Mládež a delikvence. Praha: Portál, 2005.

Matoušek, O., Matoušková, A. Mládež a delikvence – Možné příčiny, Struktura, Prog. prevence kriminality. Praha: Portál, 2011.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňovaná během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Hana Jůzlová

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

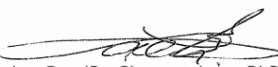
Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

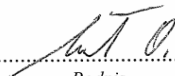
Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

OLDŘICH JECH

Jméno, příjmení studenta

V Brně 14. 2. 2014

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělččně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené zájemcem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce pojednává o delikventní mládeži, její páchané kriminalitě a prevenci kriminality. V teoretické části nejprve popisuje základní pojmy, jako je mládež, kriminalita apod. Dále charakterizuje znaky trestné činnosti mládeže a poskytuje statistický přehled kriminality mládeže v České republice za posledních deset let. V praktické části zjišťuje, jaké má veřejnost mínění o delikventní mládeži.

Klíčová slova:

Mládež, kriminalita, delikvence, trestná činnost, ústavní a ochranná výchova, prevence kriminality.

ABSTRACT

The bachelor's thesis deals with the delinquent youth, the juvenile delinquency and the preventive protection prior to the criminality. In the theoretical part of the thesis, there are described general terms such as the youth, criminality etc. The following part of the thesis concerns fundamental traits of juvenile criminals. There are also contained statistics revealing the juvenile criminality in Czech Republic in last decade. In the practical part is I found out the public opinion about this youth.

Keywords:

The youth, criminality, delinquency, the criminality, the constitutional and protective upbringing, the prevention of the criminality.

Tímto bych rád poděkoval paní PhDr. Haně Jůzlové za profesionální přístup, kvalitní vedení a věcné připomínky k danému tématu. Dále děkuji své rodině za trpělivost a podporu.

Čestně prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 VYMEZENÍ POJMU MLÁDEŽ	10
1.1 KRIMINALITA MLÁDEŽE	12
1.2 DELIKVENCE A JEJÍ PŘÍČINY	13
1.3 ZNAKY TRESTNÝCH ČINŮ MLADISTVÝCH	15
2 STATISTIKA KRIMINALITY	17
2.1 PRŮVODCE STATISTIKY KRIMINALITY	17
2.2 ÚČINKY STATISTICKÝCH ZKRESLENÍ	17
2.3 STATISTICKÝ PŘEHLED KRIMINALITY DĚTÍ A MLADISTVÝCH	18
3 ÚSTAVNÍ A VÝCHOVNÁ ZAŘÍZENÍ	23
3.1 DIAGNOSTICKÉ ÚSTAVY A DĚTSKÉ DOMOVY	23
3.2 VÝCHOVNÉ ÚSTAVY A STŘEDISKA VÝCHOVNÉ PÉČE.....	25
3.3 PREVENCE KRIMINALITY	26
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
4 PROBLEMATIKA DELIKVENTNÍ MLÁDEŽE	30
4.1 DEFINICE ZKOUMANÉHO PROBLÉMU A METODY VÝZKUMU	30
4.2 CÍL VÝZKUMU, STANOVENÍ HYPOTÉZ	32
4.3 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU, VERIFIKACE HYPOTÉZ.....	33
ZÁVĚR	50
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	51
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	54
SEZNAM TABULEK	55
SEZNAM PŘÍLOH	56

ÚVOD

V rozvoji soudobé společnosti a v jejích civilizačně nejvyspělejších formách si mimo jiných trendů můžeme povšimnout jednoho do značné míry paradoxního trendu a to nárůstu kriminality, jejího rozsahu a rozdílnosti podob. Tento trend především v posledních letech vyvrcholil v dynamické změně v trestní a společenské reakci na kriminalitu mládeže. Trestná činnost mládeže je páchána většinou spontánně a emotivně. Podnětem mnohdy bývá upoutání pozornosti na svoji osobu, spáchání přestupku (nejčastěji krádež) nebo trestný čin. Takové páchání trestné činnosti potom zásadně mění osobnost člověka, pohled na něj, a má tím i vliv na sociální okolí osobnosti s nedozírnými následky pro delikventa a jeho sociální izolaci. Následná resocializace takové osoby je nelehkým úkolem pro dnešní společnost.

V současnosti jsou mnohdy problematické projevy mládeže jednoznačně přisuzovány nesprávnému přístupu rodičů k výchově. Je zřejmé, že jsou rodičovská selhání a chyby, které lze jen ztěžka napravit. Nelze však opomíjet to, že děti a mládež jsou do jisté míry a podle svého věku spoluodpovědné za svou činnost a s postupným vývojem podíl odpovědnosti narůstá.

Teoretická část je zpracována metodou analýzy odborné literatury a dalších uvedených zdrojů. Cílem bakalářské práce v teoretické části je výčet charakteristik, souvisejících s kriminalitou mládeže, delikvencí a prevencí kriminality. Dále se zaměříme na přehled a specifičnost trestné činnosti mládeže a poskytneme statistické shrnutí kriminality mládeže v České republice za posledních deset let. V závěru této části objasníme ústavní a výchovná zařízení pro děti a mládež.

Cílem empirické části práce se pokusíme zjistit, jaké má veřejnost mínění o delikventní mládeži. Empirická část obsahuje stanovení hypotéz a jejich verifikaci. Pro výzkum bylo užito dotazníkové šetření a následné vyhodnocení těchto dotazníků, z kterých vyvozujeme závěry.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POJMU MLÁDEŽ

Hovoříme-li o pojmu mládež, tak si nejprve tento pojem musíme vymezit.

„Mládež je definována z hlediska přístupu jednotlivých vědních disciplín odlišně. Mládež jako pedagogická kategorie je definována jako společenská skupina, jež je tvořena jedinci ve věkovém rozmezí od 15 do 25 let. Tito ve společnosti již nezaujímají roli dítěte, na druhou stranu jim však společností zatím není přiznána role dospělého“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 156).

Dle Smolíka lze sociálně-psychologické vnímání mládeže spojit s kategoriemi pubescence (dospívání) 11.-15. rok věku a adolescence (mládí) 15.-20.(22.) rok věku, kdy pro ukončení období adolescence nehrají takovou roli biologická kritéria jako je reprodukční zralost spojená obvykle s ukončením tělesného růstu, ale spíše kritéria psychologická - osobní autonomie jedince, sociologická – role dospělého či kritéria pedagogická ve smyslu završení vzdělání, získání profesní kvalifikace (Smolík, 2010).

Mladistvý a mládež jsou osobitou skupinou, která se v mnohém odlišuje od ostatního obyvatelstva, a taktéž v prostředí ústavní výchovy hrají nemalou roli její zvláštnosti. Tyto zvláštnosti vyžadují ve speciálně pedagogických podmínkách také nutnost rozdílného přístupu k této věkové kategorii a s tím související osobité formy zacházení. Jelikož v následujícím textu budeme používat širší názvosloví, vztahují se k dětem a mládeži, považujeme za nezbytné jednotlivé pojmy blíže specifikovat.

Dítě – jako dítě označujeme lidského jedince od narození do doby pohlavního dospívání (u nás zpravidla kolem 15. let věku). Dětsví je obdobím intenzivního tělesného, intelektového, citového a sociálního rozvoje jedince. Obecně platným normám chování se dítě učí pozorováním ostatních lidí i prostřednictvím informací o vhodném chování. Požadovaná pravidla bývají běžně interpretována verbálním způsobem. Děti chtějí taková pravidla znát, protože to vyhovuje jejich potřebě orientace i potřebě jistoty a bezpečí (Vágnerová, 1999).

Mládež – je sociální skupina tvořená lidmi přibližně ve věku od 15 do 26 let, kteří již ve společnosti neplní role dětí, ale společnost jim ještě nepřiznává role dospělých. Tato skupina má charakteristický způsob chování a myšlení a od dospělých odlišný systém vzorů, norem a hodnot. V průběhu socializace mládeže vzniká jisté napětí mezi ní a ostatní

dospělou populací, vyvolané větší ochotou mládeže prosazovat nové věci a menší ochotou společnosti tyto změny akceptovat (Průcha, 1995).

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže) §2 člení mládež na děti a mladistvé.

„Dítětem mladším patnácti let se rozumí ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovrší patnáctý rok věku“ (Zákon č. 218/2003 Sb., §2). V prvním odstavci §89 zákona o soudnictví ve věcech mládeže se dále říká, že „dítě mladší patnácti let není trestně odpovědné.“ Čin, který dítě spáchalo, se nazývá čin jinak trestný (Zákon č. 218/2003 Sb., §2).

Osoba mladší patnácti let – jde o pojem trestněprávní. Z hlediska času vymezuje v trestním řízení pojem osoba mladší patnácti let časové údobí, kdy fyzická osoba, která před dovršením patnácti let věku spáchala čin jinak trestný není trestně odpovědná.

„Mladistvým se rozumí ten, kdo v době spáchání proviněn dovrší patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku “ (Zákon č. 218/2003 Sb., §2). Mladistvý, který spáchal trestný čin se nazývá proviněním. Trestní odpovědnost je stanovena od 15. roku života (Zákon č. 218/2003 Sb., §6).

Mladistvý – tímto termínem označuje trestní zákon (§ 11, 74, 86 a 89 tr. zákona) osoby, které v době spáchání trestného činu dovršily 15. rok a nepřekročily 18. rok věku. U těchto osob je zvláštním způsobem upravena trestní odpovědnost i jejich trestní stíhání. Jejich trestní odpovědnost nastává dnem následujícím po dni patnáctých narozenin. U osob, které v době spáchání trestného činu nedovršily patnáct let věku, je trestní odpovědnost vyloučena. V současné době odhlasovala poslanecká sněmovna snížené věkové hranice trestní odpovědnosti na čtrnáct let, tento zákon však čeká na další úpravy.

Zletilý – je pojem jak z hlediska občanskoprávního, tak z hlediska trestně právního. Vyjadřuje způsobilost fyzické osoby vlastními právními úkony nabývat práva a brát na sebe povinnosti (tzv. způsobilost k právním úkonům). Zletilostí nabývá občan dovršením osmnácti let. Před dovršením tohoto věku se zletilostí nabývá též uzavřením manželství.

Nezletilý – jsou takové osoby, které nedosáhly pro plnoletost zákonem stanovené věku (18 let), a nejsou proto plně způsobilé k právním úkonům, jako je možnost uzavírání sňatku (pouze s povolením soudu), pasivního volebního práva a podobně.

1.1 Kriminalita mládeže

„Největším lákadlem ke špatným skutkům je naděje na beztrestnost.“

Cicero Marcus Tullius

Termín kriminalita vychází z latinského slova *criminalis* – zločinný. Je to forma deviantního chování, která je v rozporu s normou, uvedenou v trestním zákoně. Kriminalita je projev poruchy sociálně adaptačních dovedností a schopností. Osoby nejsou schopny posoudit svoji sociální nepřijatelnost a ani neusilují o její změnu. Neplní základní požadavky, které od nich společnost očekává. *„Kriminalita je jevem, který narušuje harmonický vývoj společnosti, a je tedy pro společnost dysfunkční a společensky škodlivá. Kriminalita narušuje základní pravidla společenského řádu a lidského soužití, působí společnosti a státu značné materiální škody, způsobuje jednotlivým oběťm škody fyzické, psychické a společenské, vyvolává ve společnosti atmosféru strachu, nejistoty a nedůvěry“* (Novotný a kol., 2004, s. 21).

Kriminalita je v současné době závažný problém na celém světě. Kriminalita mládeže vzrostla po druhé světové válce, a to zejména v rozvinutých zemích, které začali představovat významnou hrozbu pro běžné fungování společnosti. Kriminalita mládeže je spojena mimo jiné s dynamickým rozmachem kultury, technologickým pokrokem, urbanizací. Od roku 1995 se v České republice začal stupňovat nárůst trestných činů spáchaných mládeží, i když tempo růstu kriminality dětí a mladistvých jsou stále mnohem nižší než tempo růstu kriminality dospělých.

Kriminalita mladistvých anebo juvenilní kriminalita zahrnuje jednání osob do věku 18 let. Následkem je překročení právních a sociálních norem, které jsou příznačné pro trestný čin. *„Co je trestný čin pak vymezuje trestní právo, které udává, jaké protisociální chování je vzhledem ke své nebezpečnosti protiprávní“* (Linhart a kol., 1996, s. 539). K násilné trestné činnosti jsou přiřazena loupežná přepadení páchaná mladistvými delikventy. Loupeže jsou zejména mužským druhem delikvence a dopouští se jich pachatelé, kteří jsou bez činnosti a aktuálně v době páchaní trestného činu nenavštěvují žádné školní zařízení. *„Podíl mladistvých z neúplných rodin zřejmě nepřekračuje polovinu, ale i rodiny formálně úplné často rezignovaly na svou výchovnou funkci“* (Večerka, 2004, s. 98).

1.2 Delikvence a její příčiny

Samotné slovo delikvence pochází z latiny. Je odvozeno od latinského „delingere“ nebo-li „provinit se“. Název delikvence byl původně termín právníký a teprve v posledním období zakotvil jak ve společenských vědách, tak rovněž v novodobých učebnicích psychopatologie. Vyznačuje se jím antisociální chování, které může, ale nemusí být sloučeno s právními následky. „*Přitom delikvencí se zpravidla rozumí mírnější porušení právních nebo morálních norem, zejména dětmi nebo mladistvými, zatímco termínu kriminalita se používá pro již závažnější přestupky a trestné činy dospělých osob*“ (Koudelková, 1995, s. 35).

Delikvence je hodnocením společensky nepřijatelného skutku, který spočívá v porušování určitých legislativních norem, přičemž toto počínání je následně sankcionované. Je to chování, které se týká nejen kriminality, ale zahrnuje činy, které nejsou tzv. jinak trestné. Náleží zde přestupky nebo trestná činnost jedinců ve věku mladším 15 let, kdy není možné trest z důvodu věku uložit. „*Delikvence je velmi často užívána pro označení trestné činnosti mládeže*“ (Linhart a kol., 1996, s. 180). Také delikvenci označujeme za chování, které odporuje společensky přijatým a uznávaným normám v konkrétním společenském útvaru. Je považovaná za sociálněpatologické, antisociální a nemorální projev. „*Pod pojmem delikventní chování chápeme všechny typy konání, které porušují sociální normy chráněné právními předpisy včetně přestupků*“ (Matoušek, Kroftová, 1998, s. 309). Podle stupně závažnosti činu, kterým osoba porušuje normy, hodnotíme takové chování jako disociální, asociální a antisociální (Pipeková, 1998).

Disociální chování – neúměrné, nespolečenské je doprovázejícím jevem nebo výsledkem porušení výchovného procesu nebo rozšířených sociálních poměrů. Objevuje se v rodinné i školní výchově. Je zvládnutelné přiměřeným pedagogickým působením. Jestliže nevymizí samo, řeší se za pomoci specialistů formou terapeutické péče psychologa nebo ambulantním poradenstvím či speciálního pedagoga.

Mezi tyto poruchy patří neposlušnost, vzdorovitost, lež, negativismus apod.

Asociální chování – je v protikladu se společenskou morálkou. Kardinální je vydatnost poruchy, motivace a její dopadnutí. Účastníkům tohoto počínání chybí sociální citění, nebo je nemají dostatečně rozvinuto. Porušují společenské normy, ale ještě nepřekračují právní předpisy. V podstatě si ani neuvědomují, že svým chováním škodí sami sobě. Do tohoto

seskupení lze včlenit drogovou závislost, tabakismus, gamblerství, záškoláctví, šikanu, agresi, alkoholismus.

Antisociální chování – je závažné protispolečenské chování, které obsahuje přestupky nebo trestné činy. Ty jsou spojeny s výraznou agresí a úmyslem škodit. K těmto vadám patří krádeže, loupežná přepadení, ublížení na zdraví, vandalismus.

Společenské tabu – je to chování neslučitelné se společenskými pravidly. Jedná se o znásilnění, sexuální obtěžování, vraždy apod. Pro formy chování, které se dostávají do konfliktu se zákonem užíváme termín delikvence (Matoušek, Kroftová, 1998).

Delikvenci nelze objasnit jedinou pohnutkou, ani úhrnem několika příčinných znaků. Žádný faktor nepůsobí izolovaně, ale vždy v oboustranných souvislostech. Určujícími rysy pro vymezení podnětů a podmínek páchaní zločinností mladistvých jsou především vývojové zvláštnosti mladého člověka a mikrostruktura, ve které se mladiství lidé pohybují. Jedná se o souhrn znaků, na bázi kterých je vytvářen hodnotový systém, společenská orientace, postoje k lidem a další povahové přívrastky osobnosti jedince.

Jednou z příčin delikventního chování může být neúměrné zvyšování nároků, především u dospívající mládeže, která ještě není schopná kontrolovat způsoblost svých požadavků a těm se přizpůsobovat.

Další příčinou je špatný vliv mediálních prostředků především počítačových her, filmu a internetu, které mají za následek kriminalitu. Média silně formují povědomí mladých lidí mající sklon k manipulování. *„Televizní násilí má největší vliv na děti, jejichž násilné chování je podmíněno také špatným rodinným zázemím, dědičností a konstitucí“* (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 103).

„Pokud dítě vidí neustále projevy agrese, mohl by se oslabit jeho cit i svědomí a samo se později může dát na cestu násilí. Některé děti pod vlivem sledování agrese mají sklony k úzkostnosti a strachu z násilí“ (Říčan, 1995, s. 84).

V nepatrné míře se takové chování přisuzuje i škole, početné množství mladistvých delikventů se totiž skládá z mládeže, která ještě nedokončila povinnou školní docházku. Pokud se projevy lajdáctví neodstraní ihned v začátcích, tak přerostou do delikvence. Význačným rysem delikventních dětí je indiferentní, popřípadě negativní vztah ke škole, které se projevuje zejména špatným hodnocením a nemístným chováním ve výuce. Negativní vztah ke škole a učení je důsledkem především souhrnné výchovné

zanedbanosti, nízké úrovně rozumových schopností a nadání, temperamentu, povahy a emocionálního života, neuspokojivého úsilí školy o porozumění individuality těchto dětí. Záškoláctví, averze ke vzdělání a vandalismus jsou mnohdy způsobem odreagování napětí, ponížením a uniknutím před školou. Výchovná práce ve škole by měla spočívat i na zjišťování pozitivních stránek žáka a pedagogické působení by měla zaměřit přímo na ně. Zákazy a příkazy je potřeba přeměnit na doporučení a rady. Nezazlívát náklonnost mládeže o dobrodružství, potěšení a zábavu, ale správně je regulovat a usměrnit. Nedostatek aktivity často vede k nežádoucím jevům a páchání trestné činnosti.

Delikventi mnohdy pocházejí z nekultivovaných rodin bez zájmu o dítě a jeho psychický a tělesný rozvoj. Také mají původ v rodinách rozvrácených s výbuchy nenávisti a napadání, ale častokrát i z rodin, kde se členové dopouštějí trestných činů. Občas to může být dokonce širší okolí, které nepříjemně působí na mládež. Například městské části, v kterých se shromažďují kriminální živly. U nás se čím dál více zvyšuje množství mladých delikventů, u kterých hraje role v převážné většině faktory psychopatologické a individuální. U mládeže, kterou přiřazujeme do této kategorie je někdy delikventní činnost neurotickým výrazem, vytvořenou hlubší neshodnou situací.

1.3 Znaky trestných činů mladistvých

Mladistvý, kteří se dopustí jakéhokoliv zločinu, jsou společností vnímáni za osoby s trvale narušenou morálkou. Jedinci chovající se delikventně jsou většinou schopni rozpoznat, co je dobré a co špatné pro společnost a pro ně samé. Velmi dobře vědí, že to co učinili, dělat neměli; pociťují jen o něco menší zábrany k uskutečnění trestného činu a v nepatrném rozměru než ostatní mladistvý vnímají následné pocity viny a studu. Jen nepatrná část delikventně se chovající mládeže má morální postoje z hlediska standardní morálky naprosto zavrženíhodné. V takových případech je rozdílný morální postoj propojen s energickými emočními akcenty a s chováním, které společnost odsuzuje nebo stanovuje jako trestný čin.

Trestná činnost mladistvých je v mnoha případech prováděna emotivně a značně spontánně. Podnětem mnohdy bývá nutnost upoutání pozornosti na svoji osobu, vyzkoušení si daného přestupku nebo trestného činu nejčastěji ublížení na zdraví a krádež. Dále je rozněcovadlem droga nebo alkohol, které stupňují agresivitu, neohroženost,

sebejistotu. Poté se taková jednání vyznačují svojí nepřipraveností, neplánovitostí a nedostatečností. Trestnou činností většinou mládež páchá ve skupině. Skupina poskytuje individuu pocit bezpečí a ten se v ní ztrácí při páchání trestné činnosti, kde si upevňuje nebo zvyšuje svojí pozici v její hierarchii. Dodává mu smělost. Takovéto seskupení ovlivňuje rozdělování prostředků získaných z trestné činnosti. Tyto prostředky jsou rozdělovány ve skupině podle pozice každého příslušníka. Trestná činnost je excentrická svojí tvrdostí, zpusťšením, likvidací věcí a znehodnocováním zařízení.

U některých skupin bývá trestná činnost chápána spíše jako adrenalinové dobrodružství než jako protizákonné počínání.

Nejčastější formou majetkové trestné činnosti v současné době jsou různé typy krádeží. Mnohdy bývají realizovány za riskantních podmínek např. krádeže okapů, která stojí zloděje značnou námahu, orientované úsilí a technickou přípravu. Pachatelé působí škodu na budovách, veřejném prostranství apod.

„Delikventní projevy dětí a mladistvých můžeme ve většině případů pokládat za přirozenou součást těchto věkových období a podle toho je třeba hledat přiměřenou odpověď. Zbytečná dramatizace a patologie dětské a juvenilní kriminality může vést k nežádoucímu rozvinutí kriminální kariéry“ (Válková, Dunkel, 1992, s. 69).

S rozvojem psychologie osobnosti byly zkoumány důležité znaky delikventního chování. Bylo zjištěno, že delikventi jsou impulzivnější a zaměřeni na přítomnost. Následky jejich počínání je nezajímají. Hůře rozeznávají pozitivní společenské události od negativních, což přispívá ke zkušenosti, že je nelze snadno zastrašit hrozbou následujícího trestu.

Také se projevilo, že delikventi za stresových podmínek vykazují zvýšenou neuromuskulární dyskoordinaci. Z hlediska osobnostního profilu jsou u mladistvých delikventů zvýšeny skóry na škálách psychopatie, schizofrenie, z hlediska prognózy tohoto chování se ukázaly jako významné následující vlastnosti: impulzivita, agresivita, nedostatek odpovědnosti a nestabilita (Koudelková, 1995).

Z tohoto hlediska je soudobý stav zločinnosti mladých lidí, jejího podílu na dalších patologických jevech například narkomanii, alkoholismu, rasismu, hazardních hrách, členství v partách, sektách, prostituci, značným sociálním problémem a je zralá na různé sociální řešení včetně preventivních opatření.

2 STATISTIKA KRIMINALITY

2.1 Průvodce statistiky kriminality

Statistiku kriminality v České republice je možné rozčlenit do několika skupin, dle toho, které zařízení je vypracovávají. Policejní prezidium České republiky utváří policejní statistiku kriminality. Tvůrcem statistiky Vězeňské služby ČR je Generální ředitelství Vězeňské služby ČR. „Zvláštní statistiku kriminality dětí a mladistvých navíc vydává Ministerstvo práce a sociálních věcí“ (Novotný a kol., 2004, s. 53). „Doplňkovými statistikami mohou být statistiky Probační a mediační služby ČR, Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, Ministerstvo zdravotnictví ČR nebo Českého statistického úřadu ČR“ (Marešová, 2011, s. 61). Z výše uvedeného vyplývá, že statistika kriminality v ČR není metodicky a organizačně unifikována a při činnosti s těmito informacemi je dobré si představit, o kterou statistiku se jedná.

2.2 Účinky statistických zkreslení

Při srovnání statistických hodnot kriminality za určitý časový úsek získáme poněkud zavádějící výsledky. Vyskytuje se množství účinků, které deformují statistické údaje o zjevné kriminalitě. Jsou to tyto tři: „způsob statického vykazování, změny v trestní politice a legislativní změny“ (Novotný a kol., 2004, s. 52).

Způsob statistického vykazování

„Jednotlivé resorty zpracovávající statistiky kriminality, pracují s odlišným stavem rozpracování jednotlivých trestných činů. Pouze Policie ČR zahrnuje ve svých statistikách na rozdíl od dalších dvou resortů, trestné činy s neznámým pachatelem“ (Marešová, 2011, s. 65).

Změny v trestní politice

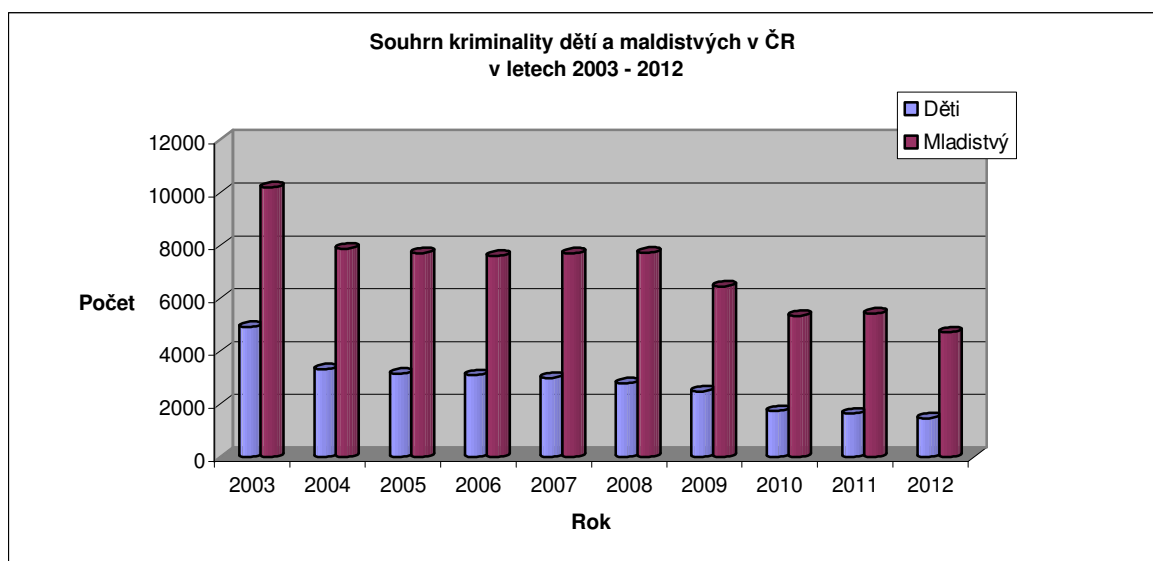
V trestní politice dochází ke zpříšňování postupů proti kriminalitě a ke zmírňování represe. Zpříšňování probíhá formou kriminalizace, jejíž podstatou je prohlášení určitého jednání zákonem za trestné. „Zmírňování se uskutečňuje díky dekriminalizaci a depenalizaci. Dekriminalizace je opakem kriminalizace. Depenalizace představuje zmírnění sankcí ve smyslu druhu a výměry“ (Marešová, 2011, s. 63).

Legislativní změny

Jelikož statistika kriminality vychází z platné právní úpravy, rok 2004 se stal zdánlivou rozdělojící linií mezi statistikami kriminality mládeže před a po tomto roce. Dnem 1. ledna 2004 nabyl účinnosti očekávaný zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. „Vznikl v důsledku chybějící samotné právní úpravy v trestních věcech mládeže. Tento zákon tak v mnohém doplnil světlá místa zákona č.140/1961 Sb., tedy trestního zákona, který byl do té doby uplatňován i v trestních věcech mládeže“ (Válková, 2008, s. 24).

2.3 Statistický přehled kriminality dětí a mladistvých

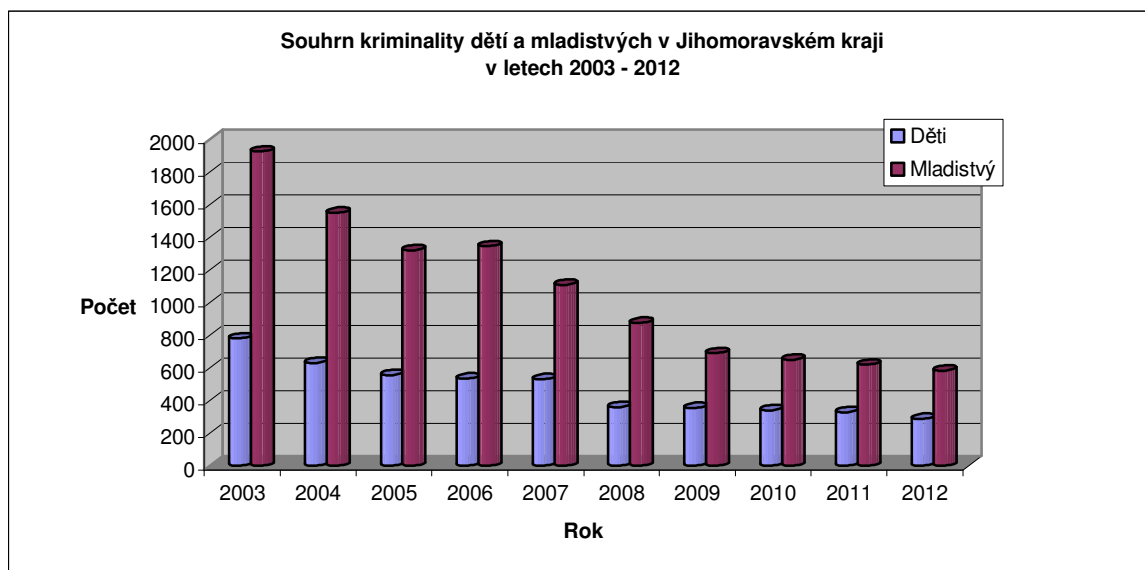
V této kapitole budeme vycházet ze statistiky Policie České republiky, protože tato nejlépe vykazuje kriminalitu mládeže. Porovnáním statistických údajů zjistíme, jestli souhrn kriminality páchané dětmi a mladistvými se zvyšují či snižují. Tyto statistiky publikuje Policie ČR na svých webových stránkách a nebo webových stránkách Ministerstva vnitra ČR. Pokud srovnáváme kriminalitu v určitém úseku, specializovaly jsme se na počty spáchaných činů, které Policie ČR zaregistrovala pravidelně od 1. ledna do 31. prosince daného roku. Uskutečníme přehled množství spáchaných skutků dětmi a mladistvými v letech 2003 – 2012.

Graf č. 1.: Souhrn kriminality dětí a mladistvých v ČR - objasněné skutky 2003 - 2012

Zdroj: Policie České republiky

Jak je zřejmé z grafu č.1, vrcholného stadia dosáhla kriminalita dětí a mladistvých v ČR v roce 2003, kdy bylo vykonáno u dětí zhruba 5 tisíc skutků a u mladistvých přes 10 tisíc skutků. Mezi roky 2004 - 2007 měla kriminalita na území ČR sestupnou tendenci. V roce 2008 mírně stoupla, ale následně začala klesat. Nejméně počtu trestných skutků bylo spácháno v roce 2012, kde bylo evidováno u dětí 1463 skutků a u mladistvých 4713 skutků.

Graf č. 2.: Souhrn kriminality dětí a mladistvých na území Jihomoravského kraje

Zdroj: Policie České republiky

Z grafu č. 2 je patrné, že v Jihomoravském kraji byl nejvyšší počet trestných skutků v roce 2003. V roce 2004 došlo k značnému poklesu. V následujících letech dochází ke stagnaci trestných skutků a dokonce i k jejich plynulému poklesu.

V policejních statistikách, jakožto primárních pramenech informací o registrované kriminalitě, evidujeme jen zřejmou část kriminality reálné (viz. graf č. 1,2). Nemůžeme je tedy pokládat za adekvátní obraz rozsahu kriminality. Při rozboru kriminality dětí a mladistvých je potřeba brát v potaz také fakt, že je objasněna pořád jen určitá část registrované kriminality, tzn. že je určen její pachatel a na základě této skutečnosti lze až následně pracovat s věkovým rozložením kriminality, jakožto pro nás značně významným hlediskem. Pro tvorbu této práce byly použity hlavně statistiky Policejního prezidia ČR a Ministerstva spravedlnosti ČR, v nichž nutné údaje s výše uvedeným omezením nalzáme.

Ve spojitosti s kriminalitou mládeže hovoří mnoho autorů o třech kategoriích, do kterých lze páchané skutky přiřadit. „*Jedná se o kriminalitu násilnou, majetkovou a mravnostní*“ (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 148; Novotný a kol., 2004, s. 381).

Násilná kriminalita

„*Množství tohoto druhu kriminality je zhruba desetkrát nižší než u majetkové kriminality. Mladí pachatelé se nejčastěji dopouští trestného činu úmyslného ublížení na zdraví*“ (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 148).

„*Charakteristickým znakem násilné trestné činnosti je použití násilí vůči druhé osobě. Kromě toho je za násilnou trestnou činnost považován i útok proti věci, čímž se k násilné kriminalitě řadí i vandalismus*“ (Skopalová, 2006, s. 87).

Majetková kriminalita

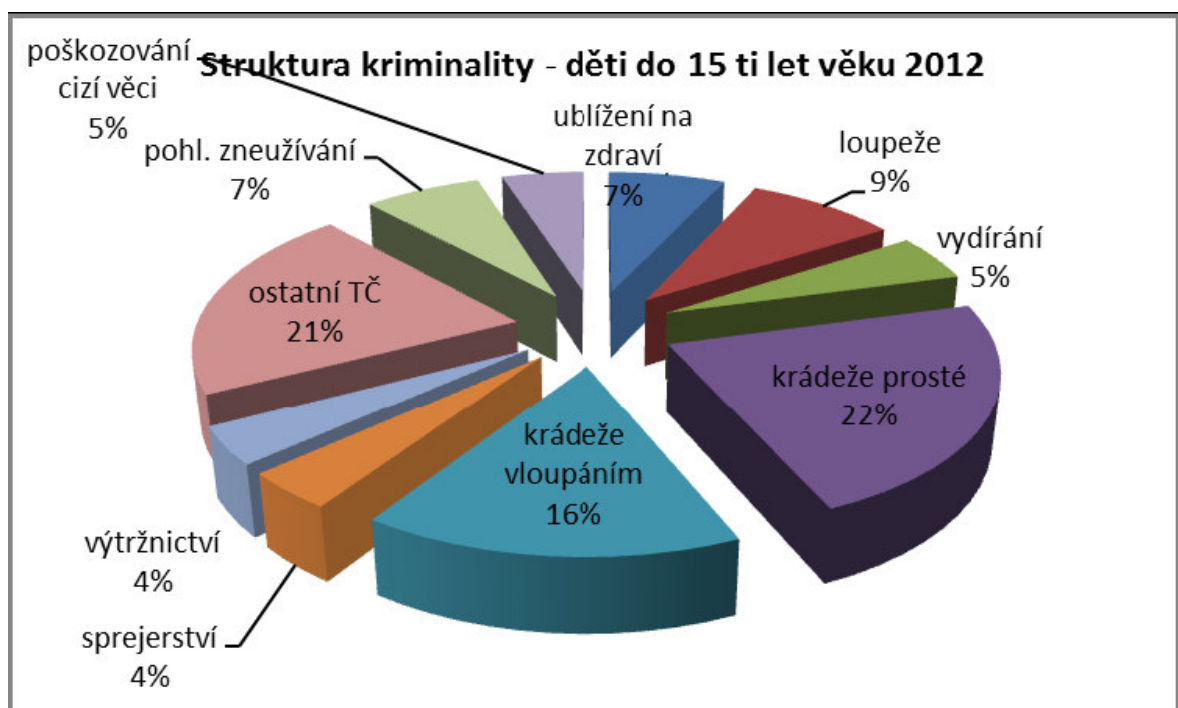
Majetková kriminalita je na prvním místě co do početnosti trestných činů spáchaných mládeží. Jedním z důvodů, proč děti a mladistvý nejvíce páchají právě majetkové trestné činy, může být fakt, že současné trendy a ekonomické podmínky nutí nejen dospělé lpět na materiálních hodnotách. Mezi nejběžnější trestné činy v této skupině náleží krádeže prosté, např. kapesní krádeže, krádeže jízdních kol apod. Okamžitě za prostými krádežemi se na pomyslném žebříčku zařadily krádeže vloupáním. K těmto skutkům se děti či mladistvý uchylují obzvláště, chtějí-li určitou věc vlastnit buď proto, že jí potřebují nebo je daná věc trendem ve vrstevnické skupině. „*Krádež bývá také velmi častým prostředkem pro rituální přijetí do vrstevnické skupiny, do níž chce mladý člověk patřit*“ (Skopalová, 2006, s. 87).

Mravnostní kriminalita

Mravnostní trestné činy jsou sice nepříliš časté, než-li majetkové, ale o to více závažnější jsou díky svému profilu a následku. „*Nejčastějším trestným činem v této kategorii je pohlavní zneužívání*“ (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 148).

U dětí do patnácti let převažují tzv. krádeže prosté - zboží v obchodech, odložené věci, kapesní krádeže, toto jsou právě velice časté činy, které se v oficiálních statistikách vůbec neobjevují (vyjma kapesních krádeží, pokud jsou děti přistiženy při činu), jelikož

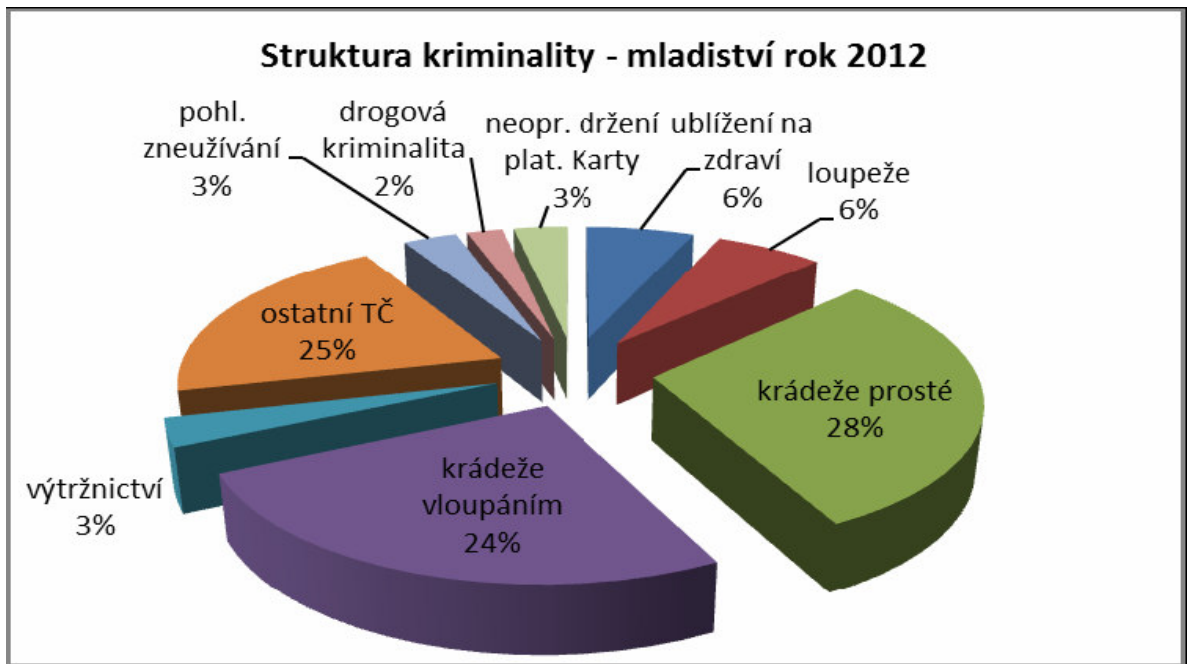
nedosáhnou odpovídající výši škody nikoli nepatrné. Dále jsou u dětí do patnácti let vysoce zastoupeny krádeže vloupáním, kdy jde již o překonání nějaké překážky (krádež věcí z automobilů) nebo delikty, jež představují v současné době především trestný skutek sprejerství. „U dětí do patnácti let však lze zaznamenat i závažnější formy delikventního jednání. Výjimkou nejsou loupeže, vydírání, ublížení na zdraví, které jsou často páčány ve spojitosti se šikanou“ (Firstová, 2013, s. 38).

Graf č. 3.: Struktura kriminality dětí do 15 ti let věku rok 2012

Zdroj: Firstová, 2013

„U mladistvých delikventů se setkáváme s kvalifikovanějšími formami kriminality. Zaznamenáváme zde vyšší podíl krádeží vloupáním, krádeží prostých. Nemalé procento zaujímají stejně jako u dětí trestné činy loupeže a ublížení na zdraví“ (Firstová, 2013, s. 39).

Graf č. 4.: Struktura kriminality mladistvých rok 2012

Zdroj: Firstová, 2013

Jisté rozdíly v rámci kriminality mládeže můžeme spatřovat také z hlediska pohlaví delikventů. U delikventních děvčat zaznamenáváme méně závažné trestné jednání než u chlapců. Většinou se jedná o provinění z oblasti majetkové kriminality, u násilných trestných činů je jejich podíl výrazně nižší. „Podíl dívek na kriminalitě obecně kopíruje kriminální scénu dospělých pachatelů. V posledních deseti letech se pohybujeme někde kolem 10% a dochází k mírnému nárůstu. Podíl žen na celkové kriminalitě je pak o něco vyšší, taktéž s mírně stoupajícím trendem, každoročně jde o cca 15%“ (Firstová, 2013, s. 40).

3 ÚSTAVNÍ A VÝCHOVNÁ ZAŘÍZENÍ

„Ústavní výchova je jednou z forem náhradní kolektivní výchovy, která by měla nastupovat až opravdu v těch nejkrajnějších případech, v nichž nebylo možné zajistit individuální náhradní rodinnou výchovu, anebo je potřeba zajistit péči o dítě ve specializovaném zařízení. V tomto ohledu musí vždy soud daný případ posuzovat přísně individuálně s preferencí péče o dítě v rodinném prostředí“ (Hrušáková, 2009, s. 215).

Je třeba mít na paměti, že i umístění dítěte v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc má přednost před umístěním dítěte v ústavní výchově, ačkoli se nejedná o individuální rodinnou péči, jakou je například péče pěstounská. Zákon o rodině však tuto péči v ustanovení § 46 odst. 2 označuje za péči rodinnou, která by měla mít před výchovou ústavní přednost.

Ochranná výchova je nařízená soudem dětem a mladistvým se zvláště vážnými poruchami chování, jestliže selhaly preventivně výchovné postupy. Záměrem ochranné výchovy je vhodnou výchovou odstranit nebo redukovat možnost vzniku dalších, pro společnost nebezpečných následků zanedbané výchovy mladistvého a zároveň mu umožnit jeho další růst. Ochranná výchova by měla být zásadním prostředkem k nápravě mladistvého provinilce. Soud ji může uložit samostatně, upustil-li od uložení trestního opatření, nebo vedle trestního opatření, jestliže tu nejsou splněny podmínky pro upuštění od uložení trestního opatření.

Dle zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních, se školské zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy člení na :

- diagnostické ústavy
- dětské domovy
- výchovné ústavy

3.1 Diagnostické ústavy a dětské domovy

V České republice se nachází osm diagnostických ústavů pro děti a čtyři pro mládež. Umístění do diagnostického ústavu musí být přikázáno soudem anebo dobrovolně. Pro dobrovolné umístění musí souhlasit s přijetím rodiče dítěte, vedoucí ústavu i sám jedinec.

Značná část svěřenců se avšak v ústavu ocitá na základě rozhodnutí soudem. Pobyt dítěte v ústavu je zhruba osm týdnů a poté jsou většinou přeřazeni do výchovného ústavu.

Diagnostický ústav

„U přijímaných dětí zajišťuje zpravidla komplexní diagnostické vyšetření, na kterém se podílí skupina odborníků. Na základě tohoto vyšetření se zpracovává komplexní diagnostická zpráva s návrhem programu zacházení rozvoje osobnosti dítěte. V této zprávě jsou zohledněny specifické vývojové výchovné a vzdělávací potřeby dítěte, které jsou následně zohledněny při samotném umístění dítěte do pro něj nejvhodnějšího zařízení“ (Černíková, Čeněk, 2008, s. 171).

Dětské domovy

Tento typ zařízení je určen pro děti a mládež ve věku od 3 do 18 let, nejdéle však do 26 roku života. Do dětských domovů se umísťují jedinci z dysfunkčního rodinného prostředí, u kterých ještě nedošlo vlivem zanedbání výchovy k významným poruchám chování, děti dlouhodobě nemocných rodičů nebo děti osiřelé, které z různých důvodů nemohou být svěřeny do pěstounské péče.

Dětský domov plní ve vztahu k dětem zejména úkoly výchovné, vzdělávací a sociální. Pečuje o děti s nařízenou ústavní výchovou, u nichž nebyly diagnostikovány závažné poruchy chování (ustanovení § 12 zákona č. 109/2002 Sb.).

Dětské domovy se školou

Dětský domov se školou zajišťuje péči o děti, kterým byla nařízena ústavní výchova, mají-li závažné poruchy chování nebo vyžadují-li pro svou přechodnou či trvalou duševní poruchu výchovně léčebnou péči. Dále v tomto typu zařízení je zajišťována péče o děti s uloženou ochrannou výchovou a o nezletilé matky, které mají závažné poruchy chování či trpí duševní poruchou. V dětském domově se školou se zpravidla umísťují děti ve věku od 6 let do ukončení povinné školní docházky. Pokud u dítěte po ukončení povinné školní docházky přetrvávají výchovné problémy, pro které jej nelze vzdělávat ve střední škole mimo zařízení, případně neuzavře-li pracovněprávní vztah, je dítě následně umístěno ve výchovném ústavu (ustanovení § 13 zákona č. 109/2002 Sb.).

3.2 Výchovné ústavy a střediska výchovné péče

Výchovný ústav plní sociální, výchovné a vzdělávací úkoly vůči dětem starším 15 let, které mají závažné poruchy chování a byla jim nařízena ústavní výchova nebo uložena výchova ochranná. Výjimečně lze ve výchovném ústavu umístit dítě starší dvanácti let, které nelze umístit v jiném typu zařízení z důvodu jeho závažných poruch chování. Při výchovných ústavech se zpravidla zřizují základní školy, školy speciální případně může být zřízena též střední škola (ustanovení § 14 zákona č. 109/2002 Sb.).

V současnosti je v České republice dvacet výchovných ústavů pro děti, sedmnáct pro mládež a šest pro děti a mládež. Umístění do výchovného ústavu se realizuje prostřednictvím příslušného diagnostického ústavu a musí být splněna podmínka právní úpravy tj. nařízení ochranné výchovy nebo ústavní výchovy, resp. rozhodnutí soudu o předběžném opatření. Ve vztahu k dětem a mládeži plní zejména úkoly výchovné, vzdělávací a sociální.

Dětský výchovný ústav je zařízení internátního typu, do kterého jsou přijímáni jedinci s poruchami chování, nařízenou ústavní výchovou. Dětský výchovný ústav se zvýšenou výchovnou péčí přijímá mravně narušení jedince a antisociálním chováním, s nařízenou ústavní nebo ochrannou výchovou.

Výchovný ústav pro mládež se stará o obtížně vychovatelnou mládež, která ukončila základní povinnou školní docházku do základní školy nebo speciální školy, popřípadě než ukončí přípravu na budoucí povolání. Přijímá s nařízenou ochrannou, ústavní výchovou nebo předběžným opatřením.

Výchovný ústav pro mládež se zvýšenou výchovnou péčí je určen pro mladistvé s vážným problémovým jednáním a diagnostikovaným vyšším stupněm mravní narušenosti.

Ke struktuře výchovných zařízení, jenž nahrazují některé funkce rodiny, také náleží **střediska výchovné péče pro děti a mládež**, která poskytují preventivně výchovnou péči dětem a mládeži s negativními úkazy v chování, jestliže nejsou příčiny pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy ve speciálních výchovných institucích. Střediska jsou zřizována buď soukromně nebo jako samostatná školská pracoviště. Můžou být také tvořena

v součinnosti z již existujícím speciálním výchovným zařízením. Hlavním úkolem je poskytnout všestrannou preventivně výchovnou péči. Zde se pracuje s jedinci na bázi dobrovolnosti, ochoty a zájmu spolupracovat (Vocilka, 1995).

3.3 Prevence kriminality

V oblasti prevence se můžeme setkat především s prevencí **primární, sekundární a terciární**.

„Primární prevence je orientována na předcházení delikventního jednání u celé populace dětí, resp. U těch dětí, jež se ještě delikventního chování nedopustily, ale podle určitých známek lze soudit, že k němu mají trvalejší sklon“ (Matoušek, Kroftová, 1998, s. 259).

Sekundární a terciární prevence je orientována na rizikové skupiny a jedince, u kterých je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou možnými pachatelé, anebo naopak oběťmi trestných činů. Jde o přímou strategii prevence kriminality. Základem je cílená práce s rizikovými skupinami a individui, které je možno vytipovat. Respektujeme-li individuální zvláštnosti či zvláštnosti sociální skupiny, k níž osoba náleží, můžeme mu poskytnout specifickou pomoc, která směřuje ke snižování rizika. Zejména jde o snižování podílu poprvé stíhaných ze spáchání trestné činnosti.

„Dobrá prevence musí předcházet všem typům sociálního selhání - kriminalitě, abúzu drog, odpadávání ze škol a z učebních poměrů, předčasným těhotenstvím, nákaze HIV virem atp. Navíc - cílem primární prevence nemůže být pouhá absence sociálně patologických jevů, cílem musí být prezence sociálně příznivého chování, tj. chování, jež se neslučuje s jednáním protispolečenským“ (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 267).

Cílovou skupinou preventivních opatření mohou tvořit například hyperaktivní děti a děti selhávající ve škole. Dále děti, které mají poruchy chování, jsou zneužívané a týrané rodinou, z dysfunkčních rodin či děti ze čtvrtí, kde je vysoká úroveň kriminality. Také děti z rodin žijících v chudobě, děti z rodin, kde chybí otec apod. (Matoušek, Kroftová, 2003).

„Prevenci kriminality je třeba chápat jako soubor aktivit, vyvíjených státními, veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty, směřující ke kontrole kriminality i ke snížení strachu z ní“ (Protivínský, 1999, s. 7).

Do prevence kriminality se uvádějí veškeré činnosti směřující k předcházení páchaní trestných činů, ke snižování jejich výskytu cestou zamezení páchaní nebo neutralizací příčin a podmínek vzniku trestných činů. „Patří sem opatření, jejichž cílem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality, ať již prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí nebo působením na potenciální pachatele a oběti trestných činů“ (Zapletal, 2005, str. 8).

Jedlička a Kořa (1998) uvádějí: Prevence kriminality dětí a mládeže především vyžaduje:

- Dbát o aktivní a mentální hygienu ve společnosti. Posílit kooperaci mezi lidmi, rozvíjet a upevňovat duševní zdraví. Zvýšit odolnost proti zátěži a konfliktům, které podporují a sociální sklony.
- Podchytit disociální a predelikventní chování v samých počátcích, aby se dále nerozvíjelo. Již na vysokých školách pedagogického zaměření připravovat budoucí učitele k pohotovému pedagogické diagnostice a psychoterapeutické intervenci v krizových stavech.
- Zvládnout základy resocializace a reedukace mladistvých, kteří se již dopustili trestné činnosti. S tím souvisí i podstatné zkvalitnění práce výchovných a diagnostických ústavů pro mládež a jejich účinná ekonomická a společenská podpora.

Prevence kriminality by se měla také zaměřit na vyhledávání rizikových rodin, ve kterých se vychovávají jedinci s postupně se rozvíjející poruchou disociálního typu a součinnost specialistů s těmito rodinami. Avšak ani odborné zakročení většinou zásadně nemění chování dítěte. Tudíž je nezbytné vytvořit nové metody a programy zacházení s těmito rizikovými jedinci, jejichž součástí by nepochybně byly i studie hodnotící jejich efektivitu.

Každý stát si také tvoří patřičnou legislativu, která má zabránit zločinnému chování a naopak podpořit chování společensky žádoucí. Tyto zákonodárné snahy vedou ke slučování postupů v zápolení proti sociálně patologickým jevům.

Jen řádná legislativa a dostatečné množství finančních prostředků ovšem jistě nestačí. Podstatná je i dobrá úroveň součinnosti státní správy a samosprávy, které v této oblasti působí. Je důležité, aby v ideálním případě veškeré působení všech organizací, rodiny a společnosti na osobnost mladého člověka postupovalo v jednotě a k jedinému cíli –

směrem k harmonicky rozvinuté osobnosti jedince, který bude konat v souladu se sociálními předpisy bez patologických tendencí.

Mimo soustavu státní správy pracují s rizikovými skupinami dětí a mladistvých, také mnohé charitativní a nevládní instituce např. K – centra, DROP – IN, LATA nebo Podané ruce.

Pro samotnou práci specializovaných institucí s rizikovými jedinci je podstatné, aby byly státní, samosprávní i nevládní organizace systémově propojeny, vyměňovaly si nezbytné údaje a byly tak schopny zabezpečit kontinuální péči o kriminálně rizikové osoby.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PROBLEMATIKA DELIKVENTNÍ MLÁDEŽE

O delikventech a jejich skutcích se často dozvídáme z tisku, médií atp. Pro příklad uvádím trestný čin zabití, který se stal před rokem. Tento čin spáchali tři mladíci na nezletilé dívce v Jihlavě. Tito mladíci brutálním způsobem umučili patnáctiletou dívku, která jim věřila a myslela si, že jsou její kamarádi. Nyní brněnský krajský soud vynesl rozsudek, kde obžalovaní mladíci dostali 25, 22, 2 roky vězení se zvýšenou ostrahou.

Zločinnost delikventní mládeže můžeme vysvětlit tím, že se vznikem a utužením pocitů dospělosti i utvářením sebevědomí se fyzická síla stává vzorem mužnosti, nezávislosti a odvahy. Záliba v násilí nebo siláckých projevech umožňuje mládeži cítit se hrdinsky. Záminkou delikventního chování může být neúměrné zvyšování nároků, především u dospívající mládeže, která ještě není schopna kontrolovat možnosti svých požadavků a přizpůsobovat se jim.

4.1 Definice zkoumaného problému a metody výzkumu

Cílem empirické části práce se pokusím zjistit, jaké má veřejnost mínění o delikventní mládeži.

K realizaci výzkumu jsem si vzhledem k množství respondentů zvolil nejfrekventovanější metodu zjišťování údajů – dotazník. Je to metoda písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Dotazníkem lze získat velký počet údajů v přiměřeném časovém úseku.

Dotazník je rozdělen do tří částí. Vstupní část obsahuje hlavičku a vysvětlení dotazníku. Druhá část obsahuje celkem 18 otázek orientovaných na danou problematiku. V třetí závěrečné části, jak uvádí (Gavora, 2000) je poděkování respondentům za spolupráci.

Všechny otázky v dotazníku jsou uzavřené a situované tak, aby byly co nejlépe chápány širokým spektrem oslovených respondentů. Respondenti vypovídali vždy jen jednu z označených odpovědí. K distribuci dotazníku jsem zvolil dvě trasy. Větší část dotazníků byla předána osobně po předchozí domluvě na mém pracovišti na letišti v Sedleci – Vícenicích u Náměště nad Oslavou, kde jsem oslovil kolegyně a kolegy vojáky z povolání a dále občanské zaměstnance pracující na letišti, aby se vyjádřili k položeným otázkám. Tito oslovení respondenti působí na různých pracovních pozicích např. piloti, technici,

kuchaři, řidiči a administrativní pracovníci. Další část dotazníků byla zaslána prostřednictvím internetu do Moravskoslezského kraje do okresu Opava přímo do města Vítkova. V tomto kraji je kriminalita mládeže dosti vysoká dle zdroje Ministerstva vnitra ČR. Z tohoto důvodu směřovaly dotazníky právě do této oblasti, abych zjistil, jaké mají respondenti mínění o delikventní mládeži v této lokalitě. Byli osloveni jedinci, kteří pracují ve stavebnictví, obchodě a lesnictví. Během provádění výzkumu nedošlo ze strany oslovených respondentů k žádným připomínkám a námitkám při vyplňování dotazníků. Respondenti všem zadaným otázkám rozuměli a byli ochotni spolupracovat. Výzkum byl prováděn zcela anonymně, z důvodu větší věrohodnosti výpovědí. Výzkumu se zúčastnilo celkem 170 respondentů. Z toho 75 žen a 95 mužů. Rozdělení na ženy a muže jsem provedl jen z důvodu zpestření výpovědí.

Přehled respondentů

Nejvyšší dosažené vzdělání	Ženy	Muži	Počet respondentů
Základní vzdělání	3	1	4
Střední odborná škola bez maturity	31	21	52
Střední odborná škola s maturitou	26	44	70
Vysokoškolské vzdělání	15	29	44
CELKEM	75	95	170

Tabulka č. 1.: Přehled respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

4.2 Cíl výzkumu, stanovení hypotéz

Cílem empirické části je zjistit, jaké má veřejnost mínění o delikventní mládeži.

„Hypotéza není jakýkoliv předpoklad, hledání, střílení do prázdna. Musí důsledně vycházet z poznatků, které jsou o zkoumaném jevu známy, nebo z praktických zkušeností výzkumníka“ (Gavora, 2000, s. 50).

Pro výzkum jsme si stanovily následné hypotézy:

Hypotéza č. 1.: K delikventnímu chování mají větší sklon chlapci.

Hypotéza č. 2.: Předpokládáme projevení souhlasu se snížením dolní věkové hranice na 14 let.

Hypotéza č. 3.: Mladiství delikventi inklinují nejčastěji k drogám.

Hypotéza č. 4.: Mladiství delikventi pochází ze sociálně slabších rodin.

Hypotéza č. 5.: Mladiství delikventi se nejčastěji dopouštějí krádeží.

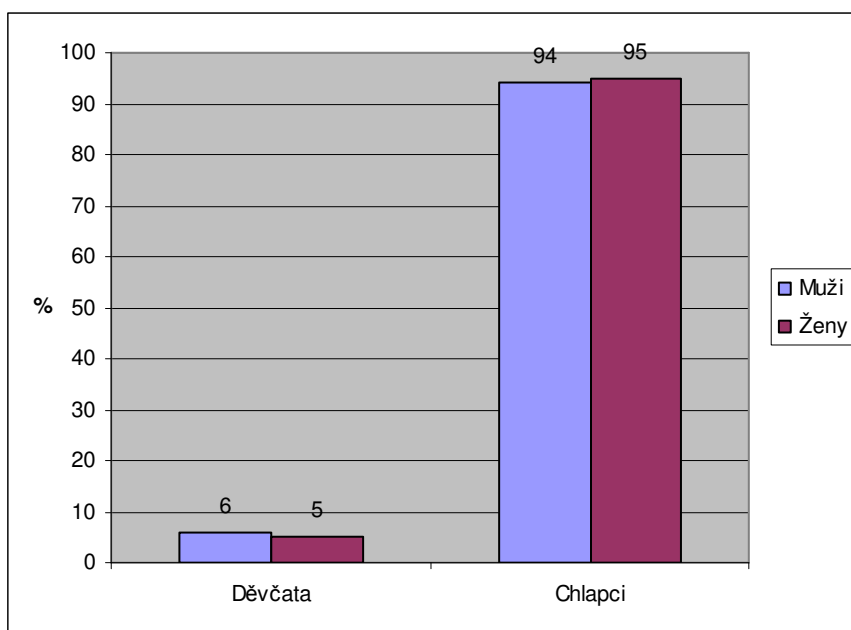

4.3 Interpretace výsledků výzkumu, verifikace hypotéz

V této části uskutečníme interpretace výsledků výzkumu a verifikaci hypotéz. Získaná data jsou zpracována do tabulek a grafů.

Tabulka č. 2.: Kdo má větší sklon k delikventnímu chování?

Ženy	Počet	Výsledek v %	Muži	Počet	Výsledek v %
Děvčata	4	5 %	Děvčata	6	6 %
Chlapci	71	95 %	Chlapci	89	94 %
Celkem	75	100 %	Celkem	95	100 %

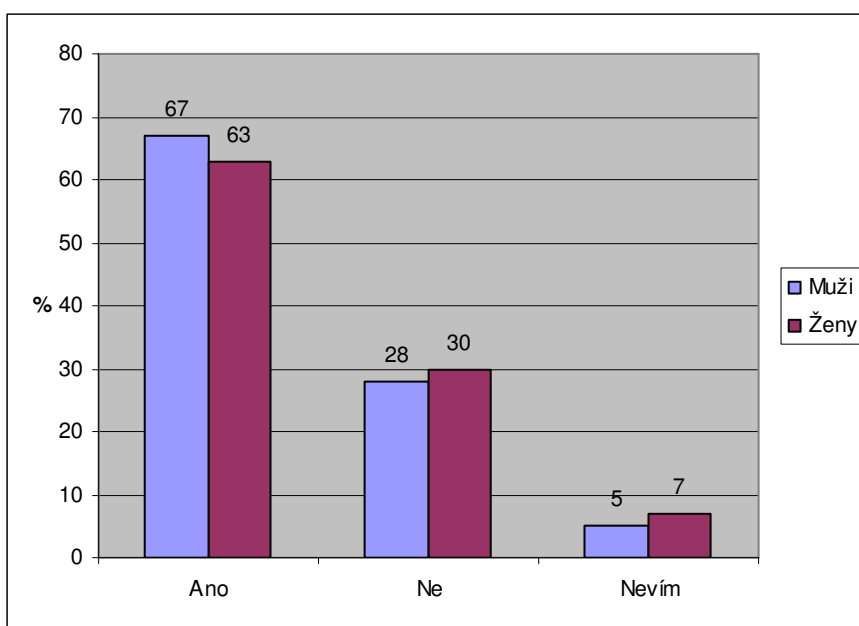
Graf č. 5.: Kdo má větší sklon k delikventnímu chování?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Otázka č. 3 se zaměřila na to, kdo podle respondentů má větší sklon k delikventnímu chování. Nejčastěji respondenti uváděli chlapce. Jak je z těchto odpovědí patrné, 95 % žen a 94 % mužů má mínění o tom, kdo má větší sklon k delikventnímu chování, viz. výše uvedená tabulka a graf. U této otázky vypovídali ženy a muži souhlasně.

Tabulka č. 3.: Mají dědičné faktory vliv na kriminální chování člověka?

Ženy	Počet	Výsledek v %	Muži	Počet	Výsledek v %
Ano	47	63 %	Ano	64	67 %
Ne	22	30 %	Ne	27	28 %
Nevím	6	7 %	Nevím	4	5 %
Celkem	75	100 %	Celkem	95	100 %

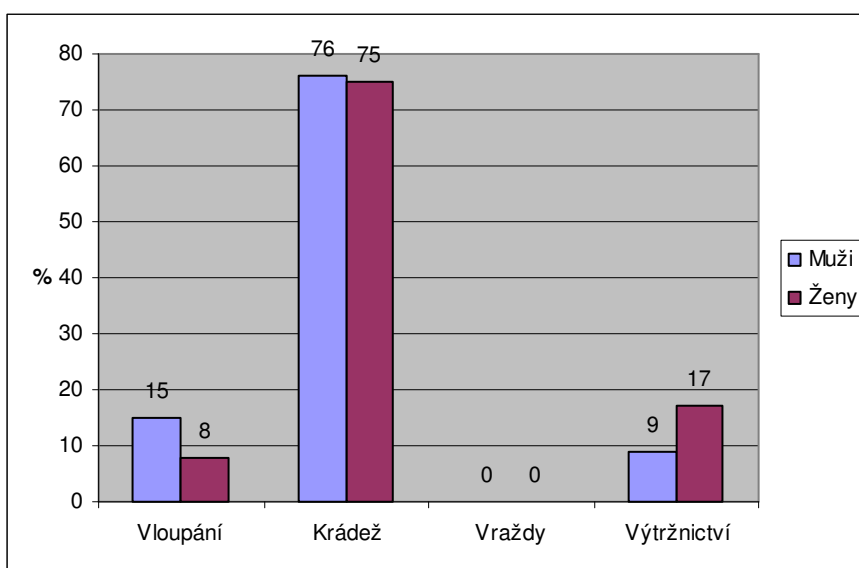
Graf č. 6.: Mají dědičné faktory vliv na kriminální chování člověka?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Otázka č. 4 se zabývala skutečností, jestli dědičné faktory mají vliv na kriminalitu člověka. Na tuto otázku se respondenti vyjádřili následovně. 47 žen uvedlo, že dědičné faktory mají vliv, což tvoří 63 % dotázaných a 22 jich uvedlo opak. 64 mužů uvedlo kladnou odpověď, což tvoří 67 % dotázaných a 27 jich uvedlo, že dědičnost nemá vliv, viz. výše uvedená tabulka a graf. U této otázky vypovídali ženy a muži souhlasně.

Tabulka č. 4.: Jakou trestnou činností nejčastěji provádí delikventní mládež?

Ženy	Počet	Výsledek v %	Muži	Počet	Výsledek v %
Vloupání	6	8 %	Vloupání	14	15 %
Krádeže	56	75 %	Krádeže	72	76 %
Vraždy	0	0	Vraždy	0	0
Výtržnictví	13	17 %	Výtržnictví	9	9 %
Celkem	75	100 %	Celkem	95	100 %

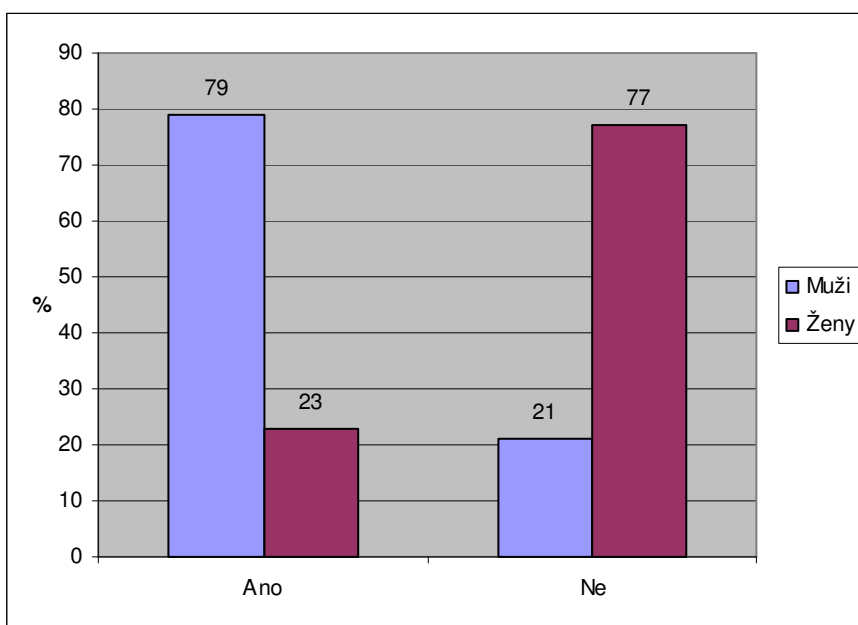
Graf č. 7.: Jakou trestnou činností nejčastěji provádí delikventní mládež?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Otázka č. 5 se dotazovala na to, zda respondenti vědí jakou trestnou činností nejčastěji provádí delikventní mládež. Zde ženy v počtu 56 uvedly krádeže, což tvoří 75 % dotázaných a dále výtržnictví a vloupání. 72 mužů uvedlo krádeže, což tvoří 76 % dotázaných a dále vloupání a výtržnictví. Žádný z respondentů neuvedl vraždu, viz. výše uvedená tabulka a graf. U této otázky vypovídali ženy a muži souhlasně.

Tabulka č. 5.: Měl (-a) jste možnost přijít do styku s delikventní mládeží?

Ženy	Počet	Výsledek v %	Muži	Počet	Výsledek v %
Ano	17	23 %	Ano	75	79 %
Ne	58	77 %	Ne	20	21 %
Celkem	75	100 %	Celkem	95	100 %

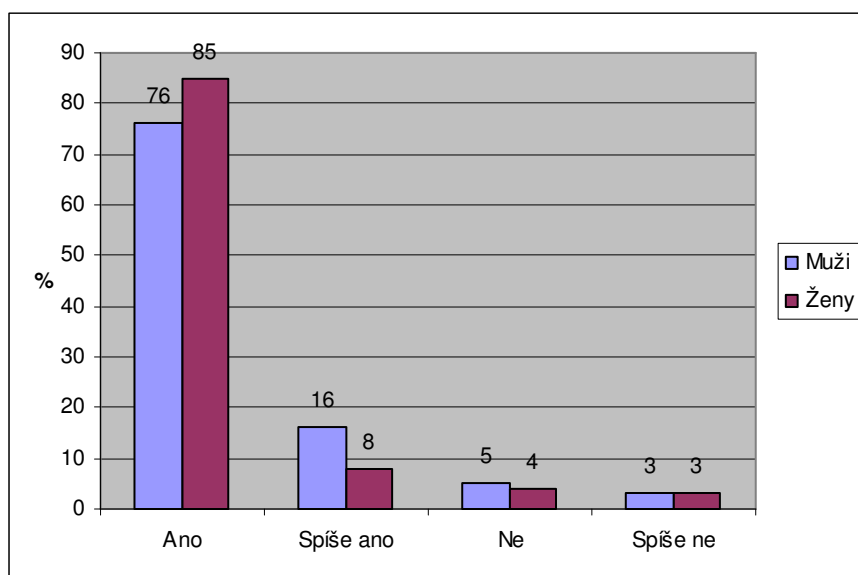
Graf č. 8.: Měl (-a) jste možnost přijít do styku s delikventní mládeží?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Otázka č. 6 se změnila na to, zda se respondenti setkali nebo přišli do styku s delikventní mládeží. Na tuto otázku se vyjádřilo 58 žen záporně, což tvořilo 77 % dotázaných. Zbývajících 17 žen uvedlo, že se setkaly s delikventy. Převážná část mužů odpověděla, že měla možnost přijít do styku s delikventy, viz výše uvedená tabulka a graf. U této otázky vypovídali ženy a muži nesouhlasně.

Tabulka č. 6.: Má způsob výchovy v rodině vliv na kriminalitu jedince?

Ženy	Počet	Výsledek v %	Muži	Počet	Výsledek v %
Ano	64	85 %	Ano	72	76 %
Spíše ano	6	8 %	Spíše ano	15	16 %
Ne	3	4 %	Ne	5	5 %
Spíše ne	2	3 %	Spíše ne	3	3 %
Celkem	75	100 %	Celkem	95	100 %

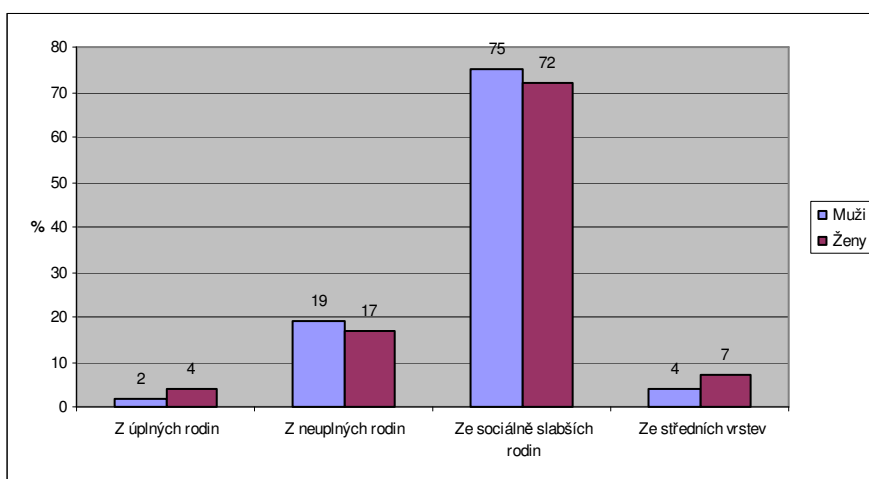
Graf č. 9.: Má způsob výchovy v rodině vliv na kriminalitu jedince?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Otázka č. 7 se zabývala tím, zda způsob výchovy v rodině má vliv na kriminalitu jedince. Na tuto otázku se respondenti vyjádřili následovně. 64 žen uvedlo kladnou odpověď, což tvoří 85 % dotázaných. Muži v počtu 72 se vyjádřili kladně, což tvoří 76 % dotázaných, viz. výše uvedená tabulka a graf. U této otázky vypovídali ženy a muži souhlasně.

Tabulka č. 7.: Z jakých rodin pochází delikventní mládež?

Ženy	Počet	Výsledek v %	Muži	Počet	Výsledek v %
Z úplných rodin	3	4 %	Z úplných rodin	2	2 %
Z neúplných rodin	13	17 %	Z neúplných rodin	18	19 %
Ze sociálně slabších rodin	54	72 %	Ze sociálně slabších rodin	71	75 %
Ze středních vrstev	5	7 %	Ze středních vrstev	4	4 %
Celkem	75	100 %	Celkem	95	100 %

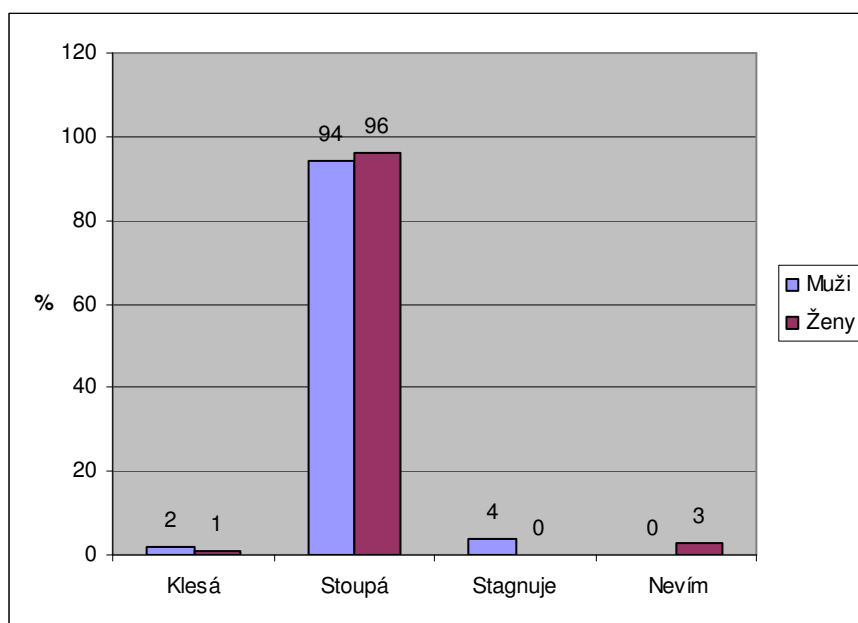
Graf č. 10.: Z jakých rodin pochází delikventní mládež?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Otázka č. 8 Na tuto otázku odpovědělo 54 žen ze sociálně slabších rodin, což tvoří 72 % dotázaných a dále z neúplných rodin v počtu 13. Muži se vyjádřili následovně ze sociálně slabých rodin odpovědělo 71 mužů, což tvoří 75 % dotázaných, a dále z neúplných rodin v počtu 18, viz. výše uvedená tabulka a graf. U této otázky vypovídali ženy a muži souhlasně.

Tabulka č. 8.: Jakým směrem se vyvíjí kriminalita mládeže?

Ženy	Počet	Výsledek v %	Muži	Počet	Výsledek v %
Klesá	1	1 %	Klesá	2	2 %
Stoupá	72	96 %	Stoupá	89	94 %
Stagnuje	0	0	Stagnuje	4	4 %
Nevím	2	3 %	Nevím	0	0
Celkem	75	100 %	Celkem	95	100 %

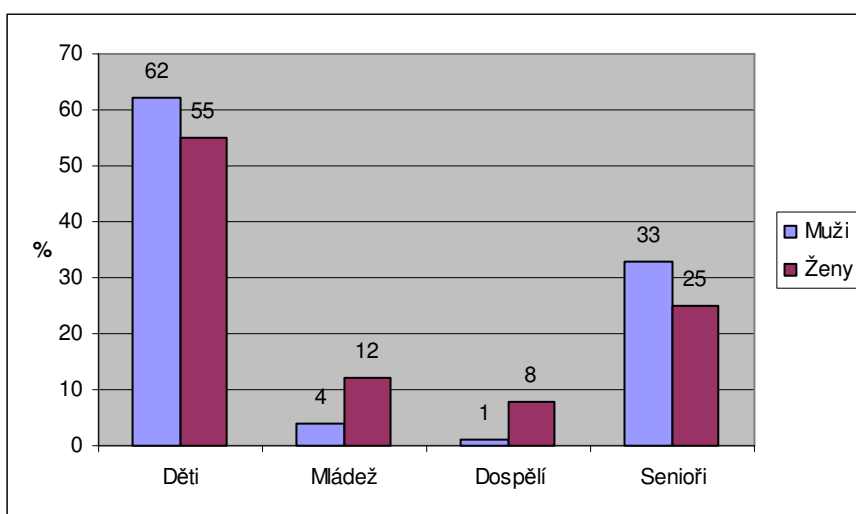
Graf č. 11.: Jakým směrem se vyvíjí kriminalita mládeže?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Otázka č. 9 zněla: Jakým směrem se vyvíjí kriminalita mládeže? Odpovědi na tuto otázku zněly: 72 žen uvedlo, že kriminalita stoupá, což tvoří 96 % dotázaných. 89 mužů uvedlo, že kriminalita stoupá, což tvoří 94 % dotázaných, viz. výše uvedená tabulka a graf. U této otázky vypovídali ženy a muži souhlasně.

Tabulka č. 9.: Jaká skupina obyvatel je nejvíce ohrožena delikventním chováním?

Ženy	Počet	Výsledek v %	Muži	Počet	Výsledek v %
Děti	41	55 %	Děti	59	62 %
Mládež	9	12 %	Mládež	4	4 %
Dospělí	6	8 %	Dospělí	1	1 %
Senioři	19	25 %	Senioři	31	33 %
Celkem	75	100 %	Celkem	95	100 %

Graf č. 12.: Jaká skupina obyvatel je nejvíce ohrožena delikventním chováním?

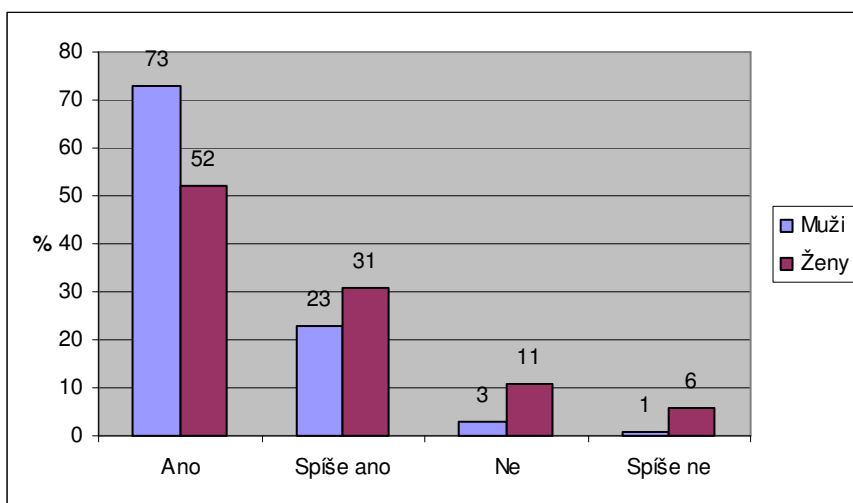
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Otázka č. 10 se zabývala skutečností, zda respondenti vědí kdo je nejvíce ohrožen delikventním chováním. Podle mínění 41 žen jsou nejvíce ohroženi děti, což tvoří 55 % dotázaných a dále senioři, nejméně jsou to dospělí. Muži v počtu 59 uvádějí jako nejvíce ohrožené děti, což tvoří 62 % dotázaných, viz. výše uvedená tabulka a graf. U této otázky vypovídali ženy a muži souhlasně.

Tabulka č. 10.: Myslíte si, že delikventní mládež páchanou trestnou činností plánuje dopředu?

Ženy	Počet	Výsledek v %	Muži	Počet	Výsledek v %
Ano	39	52 %	Ano	69	73 %
Spíše ano	23	31 %	Spíše ano	22	23 %
Ne	8	11 %	Ne	3	3 %
Spíše ne	5	6 %	Spíše ne	1	1 %
Celkem	75	100 %	Celkem	95	100 %

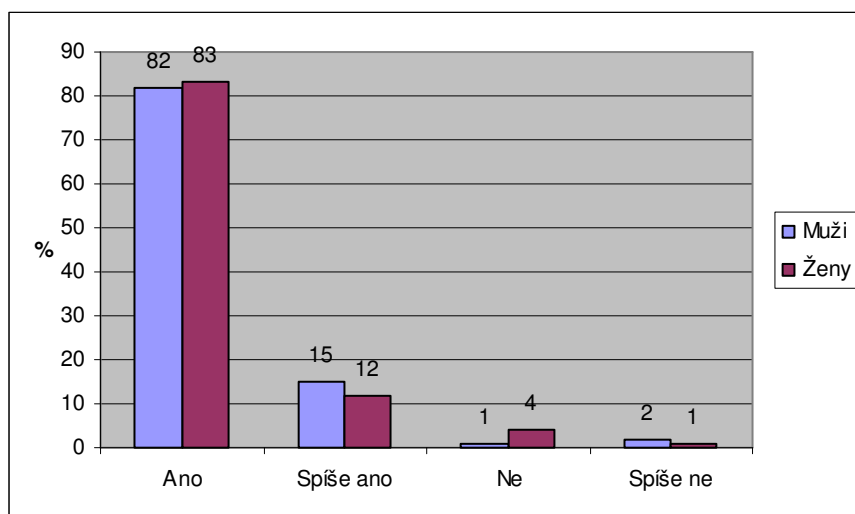
Graf č. 13.: Myslíte si, že delikventní mládež páchanou trestnou činností plánuje dopředu?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Otázka č. 11 zjišťuje, zda si respondenti myslí, že delikventi si plánují dopředu svojí trestnou činností. 39 žen uvedlo odpověď „ano“, což je 52 % dotázaných. 69 mužů se vyjádřilo kladně, což je 73 % dotázaných. Jasně vyplývající výsledek vypovídá o tom, že si ženy i muži myslí, že si delikventi svoji trestnou činností plánují dopředu. Žádný z respondentů neuvedl zápornou možnost, viz. výše uvedená tabulka a graf. U této otázky vypovídali ženy a muži souhlasně.

Tabulka č. 11.: Mládež je v dnešní době psychicky vyspělejší než dříve, může být tedy dříve odpovědná za své činy?

Ženy	Počet	Výsledek v %	Muži	Počet	Výsledek v %
Ano	62	83 %	Ano	78	82 %
Spíše ano	9	12 %	Spíše ano	14	15 %
Ne	3	4 %	Ne	1	1 %
Spíše ne	1	1 %	Spíše ne	2	2 %
Celkem	75	100 %	Celkem	95	100 %

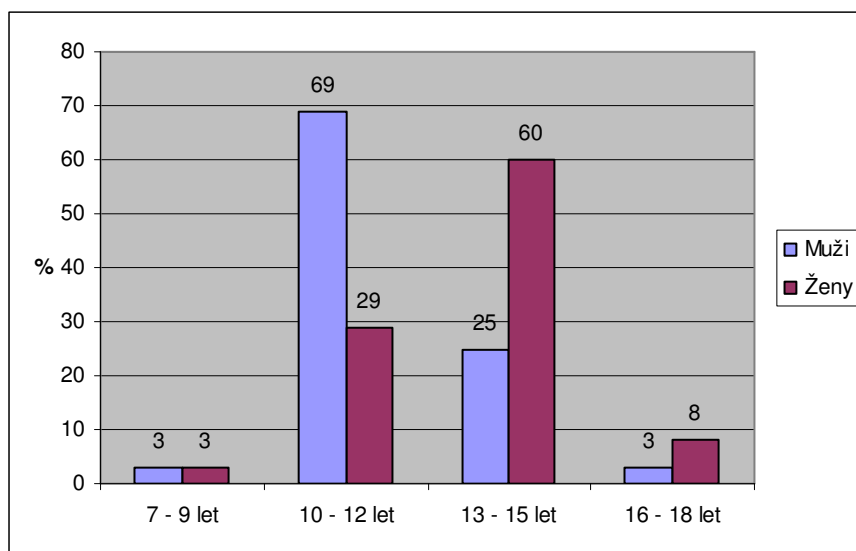
Graf č. 14.: Mládež je v dnešní době psychicky vyspělejší než dříve, může být tedy dříve odpovědná za své činy?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Otázka č. 12 Na tuto otázku se respondenti vyjádřili následovně. Ženy uvedly v počtu 62 odpověď kladnou, což tvoří 83 % dotázaných a v počtu 3 se vyjádřilo záporně, což jsou 4 % dotázaných. U mužů jsou odpovědi většinou kladné. V počtu 78 se vyjádřili kladně, což tvoří 82 % dotázaných a pouze 1 odpověděl záporně, což je 1 % dotázaných, viz výše uvedená tabulka a graf. U této otázky vypovídali ženy a muži souhlasně.

Tabulka č. 12.: V jakém věku se začínají delikventi dopouštět trestné činnosti?

Ženy	Počet	Výsledek v %	Muži	Počet	Výsledek v %
7 – 9 let	2	3 %	7 – 9 let	3	3 %
10 – 12 let	22	29 %	10 – 12 let	65	69 %
13 – 15 let	45	60 %	13 – 15 let	24	25 %
16 – 18 let	6	8 %	16 – 18 let	3	3 %
Celkem	75	100 %	Celkem	95	100 %

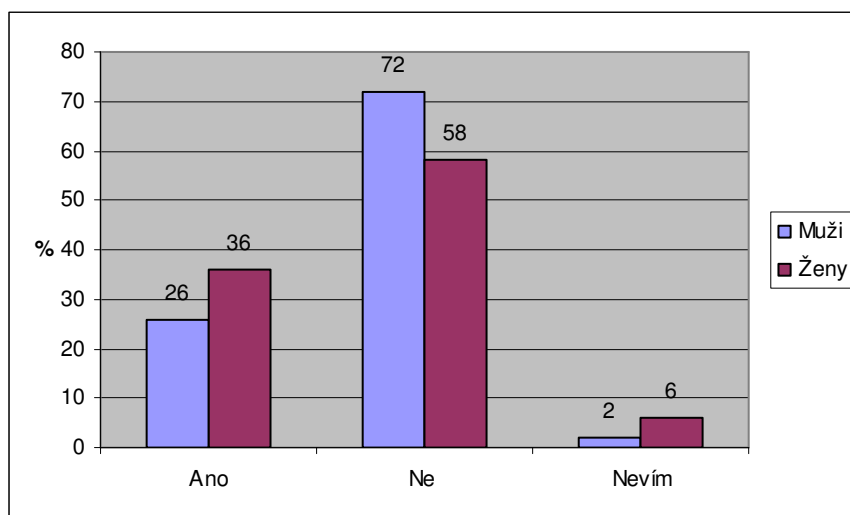
Graf č. 15.: V jakém věku se delikventi začínají dopouštět trestné činnosti?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Otázka č. 13 je zaměřena na to, zda respondenti vědí v jakém věku se delikventi začínají dopouštět trestné činnosti. Ženy ve svých odpovědích nejčastěji uvádějí věk 13 – 15. Muži uvedli v počtu 65 věk 10 – 12, což tvořilo 69 % dotázaných, viz. výše uvedená tabulka a graf. U této otázky vypovídali ženy a muži nesouhlasně.

Tabulka č. 13.: Myslíte si, že je delikventní mládež adekvátně potrestána za páchající trestnou činnost?

Ženy	Počet	Výsledek v %	Muži	Počet	Výsledek v %
Ano	27	36 %	Ano	25	26 %
Ne	43	58 %	Ne	68	72 %
Nevím	5	6 %	Nevím	2	2 %
Celkem	75	100 %	Celkem	95	100 %

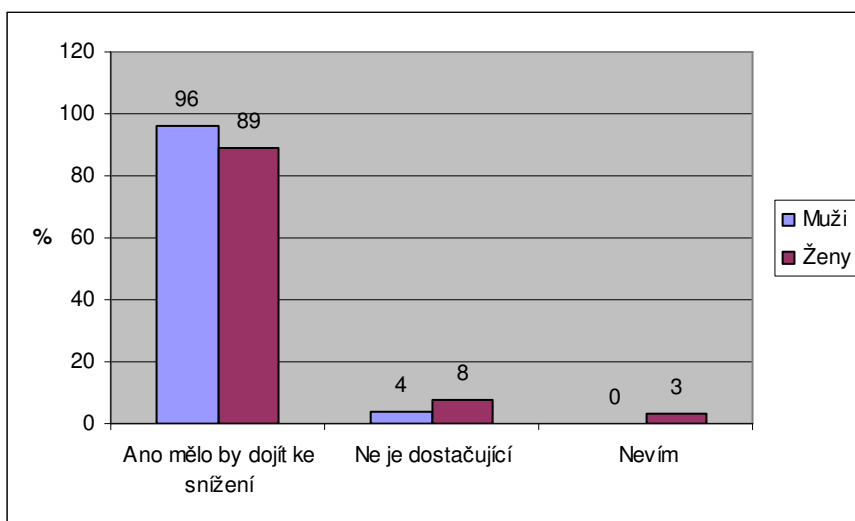
Graf č. 16.: Myslíte si, že je delikventní mládež adekvátně potrestána za páchající trestnou činnost?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Otázka č. 14 zjišťuje, zda si respondenti myslí, že je delikventní mládež adekvátně potrestána za spáchanou trestnou činnost. Na tuto otázku se respondenti vyjádřili následovně. Ženy v počtu 43 uvedly zápornou odpověď, což tvoří 58 % dotázaných a v počtu 27 se vyjádřilo kladně, což tvoří 36 % dotázaných. Muži se vyjádřili v počtu 68 záporně, což tvoří 72 % dotázaných. Zde je zřejmé, že ženy i muži ve svých výpovědích uvádějí, že mládež není adekvátně potrestána za spáchanou trestnou činnost, viz. výše uvedená tabulka. U této otázky vypovídali ženy a muži souhlasně.

Tabulka č. 14.: Jaký máte názor na snížení dolní věkové hranice trestní odpovědnosti na 14 let?

Ženy	Počet	Výsledek v %	Muži	Počet	Výsledek v %
Ano mělo by dojít ke snížení	67	89 %	Ano mělo by dojít ke snížení	91	96 %
Ne je dostačující	6	8 %	Ne je dostačující	4	4 %
Nevím	2	3 %	Nevím	0	0
Celkem	75	100 %	Celkem	95	100 %

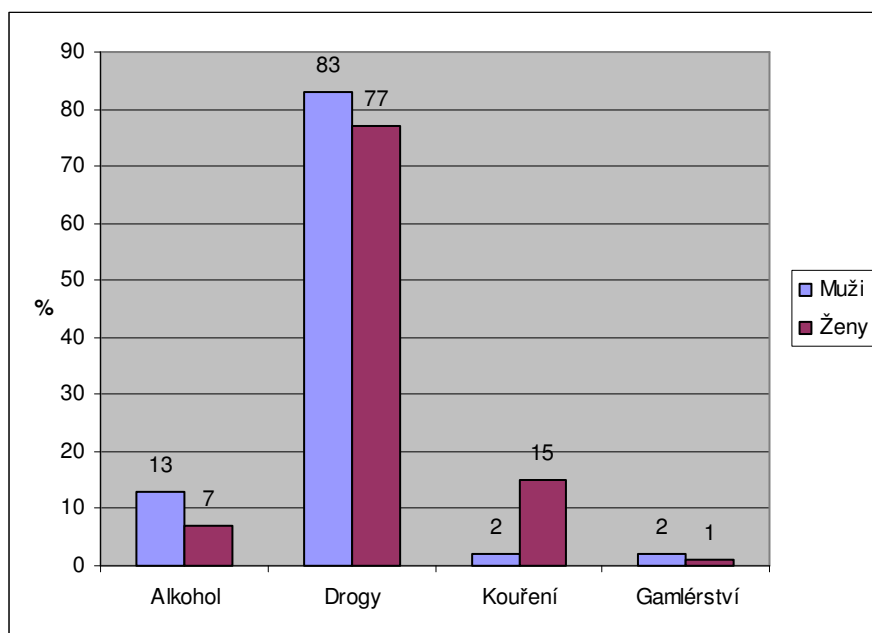
Graf č. 17.: Jaký máte názor na snížení dolní věkové hranice trestní odpovědnosti na 14 let?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Otázka č. 15 Celkem 67 žen uvedlo, že by mělo dojít ke snížení, což tvoří 89 % dotázaných. Muži uvedli v počtu 91, že by mělo dojít ke snížení, což tvoří 96 % dotázaných, viz. výše uvedená tabulka a graf. U této otázky vypovídali ženy a muži souhlasně.

Tabulka č. 15.: K jakému sociálně patologickému jevu má delikventní mládež největší sklon?

Ženy	Počet	Výsledek v %	Muži	Počet	Výsledek v %
Alkohol	5	7 %	Alkohol	12	13 %
Drogy	58	77 %	Drogy	79	83 %
Kouření	11	15 %	Kouření	2	2 %
Gamblérství	1	1 %	Gamblérství	2	2 %
Celkem	75	100 %	Celkem	95	100 %

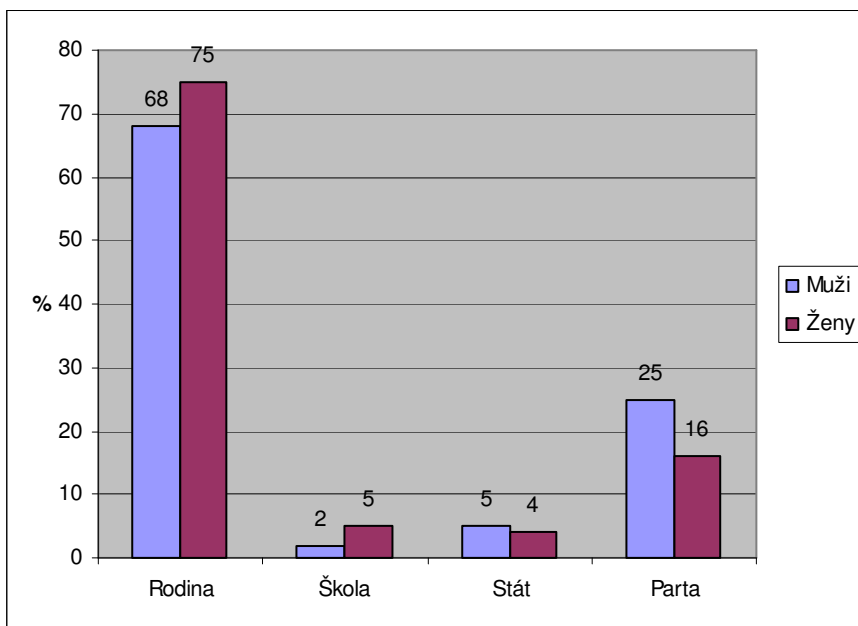
Graf č. 18.: K jakému sociálně patologickému jevu má delikventní mládež největší sklon?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Otázka č. 16 se dotazovala na to, zda respondenti vědí k jakému sociálně patologickému jevu má delikventní mládež největší sklon. Zde ženy v počtu 58 uvedly drogy, což tvoří 77 % dotázaných a dále kouření a alkohol. 79 mužů uvedlo drogy, což tvoří 83 % dotázaných, viz. výše uvedená tabulka a graf. U této otázky vypovídali ženy a muži souhlasně.

Tabulka č. 16.: Kdo je hlavním činitelem, který svým selháním umožňuje mládeži kriminální chování?

Ženy	Počet	Výsledek v %	Muži	Počet	Výsledek v %
Rodina	56	75 %	Rodina	65	68 %
Škola	4	5 %	Škola	2	2 %
Stát	3	4 %	Stát	5	5 %
Parta	12	16 %	Parta	23	25 %
Celkem	75	100 %	Celkem	95	100 %

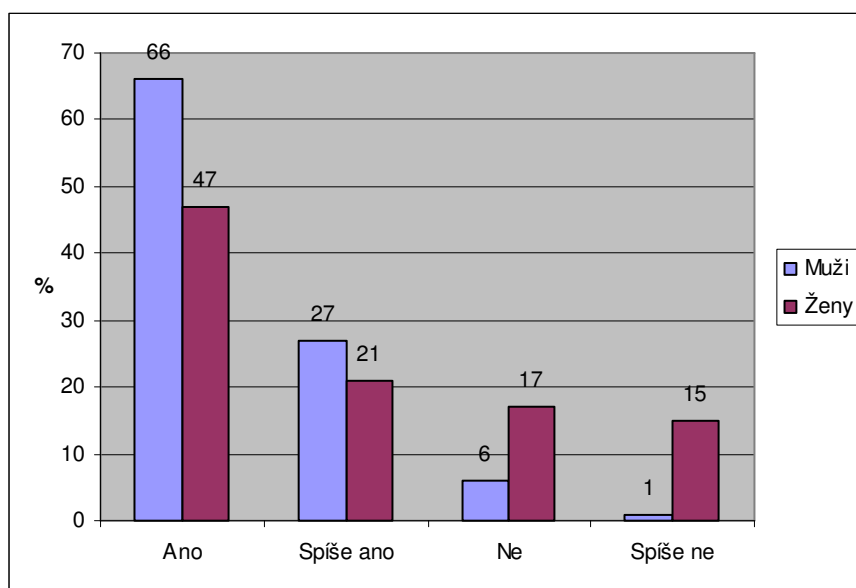
Graf č. 19.: Kdo je hlavním činitelem, který svým selháním umožňuje mládeži kriminální chování?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Otázka č. 17 je zaměřena na to, zda respondenti vědí, kdo je považován za hlavního činitele, který svým selháním umožňuje mládeži kriminální chování. 56 žen uvedlo rodinu, což tvoří 75 % dotázaných. V počtu 65 uvedli muži rodinu, což tvořilo 68 % dotázaných, viz. výše uvedená tabulka a graf. U této otázky vypovídali ženy a muži souhlasně.

Tabulka č. 17.: Je v našem státě dobře organizována prevence kriminality mládeže?

Ženy	Počet	Výsledek v %	Muži	Počet	Výsledek v %
Ano	35	47 %	Ano	63	66 %
Spíše ano	16	21 %	Spíše ano	25	27 %
Ne	13	17 %	Ne	6	6 %
Spíše ne	11	15 %	Spíše ne	1	1 %
Celkem	75	100 %	Celkem	95	100 %

Graf č. 20.: Je v našem státě dobře organizována prevence kriminality mládeže?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dotazníkového šetření.

Otázka č. 18 se dotazuje na to, zda respondenti vědí jak je u nás organizovaná prevence kriminality mládeže. Na tuto otázku vypovědělo 35 žen kladně, což je 47 % dotázaných. Muži se v této problematice orientují poněkud lépe, protože kladně jich odpovědělo 63, což tvoří 66 % dotázaných, viz. výše uvedená tabulka a graf. U této otázky vypovídali ženy a muži souhlasně.

Verifikace hypotéz

V rámci výzkumu bylo vytvořeno pět hypotéz. Záměrem výzkumu je potvrdit nebo vyvrátit vytvořené hypotézy.

Hypotéza č. 1.: K delikventnímu chování mají větší sklon chlapci.

Tato hypotéza se potvrdila, neboť 71 žen (95 %) a 89 mužů (94 %) z celkového počtu 170 osob uvedli odpověď chlapci.

Hypotéza č. 1.: byla potvrzena.

Hypotéza č. 2.: Předpokládáme projevení souhlasu se snížením dolní věkové hranice na 14 let.

Z výpovědi jednoznačně vyplývá, že veřejnost je pro snížení dolní věkové hranice trestní odpovědnosti na 14 let. Ženy v 85 % a muži v 89 % .

Hypotéza č. 2.: byla potvrzena.

Hypotéza č. 3.: Mladiství delikventi inklinují nejčastěji k drogám.

Celkem 137 respondentů uvedlo, že mladiství nejvíce tíhnou k drogám. Ženy v 77 % a muži v 83 % uvedli drogy.

Hypotéza č. 3.: byla potvrzena.

Hypotéza č. 4.: Mladiství delikventi pochází ze sociálně slabších rodin.

Tato hypotéza se potvrdila, neboť 54 žen (72 %) a 71 mužů (75 %) z celkového počtu 170 respondentů uvedli odpověď ze sociálně slabších rodin.

Hypotéza č. 4.: byla potvrzena.

Hypotéza č. 5.: Mladiství delikventi se nejčastěji dopouštějí krádeží.

Ženy v počtu 56, což tvoří 75 % dotázaných a mužů v počtu 72, což tvoří 76 % se nejčastěji vyjádřili výpovědí krádež. Je důležité podotknout, že žádný z respondentů neuvedl vraždu.

Hypotéza č. 5.: byla potvrzena.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo utřídit základní pojmy, které souvisejí s delikventní mládeží, kriminalitou a prevencí, zmínit její specifické znaky trestné činnosti a zjistit jaké má veřejnost mínění o delikventní mládeži.

Bakalářskou práci jsem rozčlenil do čtyř kapitol. První kapitola práce seznámila čtenáře s problematikou kriminality mládeže. Nejprve byly vymezeny základní pojmy, které jsou k orientaci v dané problematice nezbytné – např. kdo je mládež, co je kriminalita atd. Dále popisovala delikvenci a specifické znaky trestných činů mladistvých. Druhá kapitola se věnovala statistice kriminality a poskytla přehled kriminality dětí a mládeže v České republice za posledních deset let. Třetí kapitola popisovala ústavní a výchovná zařízení a dále se zabývala prevencí kriminality, a jak se prevence uskutečňuje. Čtvrtá kapitola měla za cíl se pokusit zjistit, jaké mínění má veřejnost o delikventní mládeži.

Jak je patrné z výzkumu má veřejnost velmi dobrý přehled a mínění o delikventní mládeži. Veřejnost dokáže charakterizovat a vnímat tuto mládež. Je schopna rozpoznat delikventy a její páchanou trestnou činnost.

V této práci dle mého názoru došlo k realizaci všech cílů, které jsem si předem stanovil. Nicméně si myslím, že problematika delikventní mládeže je natolik rozsáhlá a zajímavá, že se jedná spíše o téma pro diplomovou práci.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ČERNÍKOVÁ, Vratislava et al. *Sociální ochrana. Terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Čeněk, Aleš, 2008. s. 171. ISBN 978-80-7380-138-0.
- [2] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- [3] HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství*. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 215. ISBN 978-80-7400-061-4.
- [4] JEDLIČKA, Richard, KOŤA, Jaroslav. *Aktuální problémy výchovy: Analýza a prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže*. Praha, Karolinum 1998. ISBN 80-7184-555-8.
- [5] KOUDELKOVÁ, Anna. *Psychologické otázky delikvence*. Praha: Victoria Publishing, 1995. s. 35. ISBN 80-7187-022-6.
- [6] LINHART, Jiří, Alena VODÁKOVÁ a Miloslav PETRUSEK. SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČR. *Velký sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996. 1. a 2. svazek. ISBN 80-7184-311-3.
- [7] MAREŠOVÁ, Alena. *Resortní statistiky - základní zdroj informací o kriminalitě v ČR*. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. s. 63. ISBN 978-80-7338-110-3.
- [8] MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence: situace, východiska, programy*. Praha: Portál, 1998. s. 259. ISBN 80-7178-226-2.
- [9] MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 2. aktualizované vydání. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X.
- [10] NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Josef. *Kriminologie*. 2. přepracované vydání. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-026-2.
- [11] PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-65-6.
- [12] PROTIVINSKÝ, Miroslav. *Prevence kriminality*. 1. vyd. Praha: Armex, 1999. s. 7. ISBN 80-86244-03-2.

- [13] PRŮCHA, Jan. *Pedagogický výzkum. Uvedení do teorie a praxe*. Praha : Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-132-3.
- [14] PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 6. akt. vyd. Praha: Portál, 2009. s.156. ISBN 978-80-7380-124-3.
- [15] ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. Praha: Portál, 1995. s. 84. ISBN 80-7178-049-9.
- [16] SKOPALOVÁ, Jitka. Nálepkování v praxi učitele. In VEČERKA, Kazimír. (Ed.) *Mládež a sociální patologie*. Praha: Masarykova česká sociologická společnost, 2006. s.87. ISBN 80-903541-3-0.
- [17] SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.
- [18] VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-214-9.
- [19] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000 ISBN 80-7178-308-0.
- [20] VÁLKOVÁ, Helena, DUNKEL, Frieder. *Trestní zákonodárství nad mládeží v historické a srovnávací perspektivě*. Praha: LEGES, 1992. s. 69. ISBN 80-85638-00-2.
- [21] VEČERKA, Kazimír, HOLAS, Jakub. *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí*. Praha: IKSP, 2004. s. 98. ISBN 80-7338-033-1.
- [22] VOCILKA, Miroslav. *Autismus a možnosti výchovné praxe*. Praha: Septima, 1995. ISBN 80-85801-58-2.
- [23] ZAPLETAL, Josef. *Prevence kriminality*. 2. přepracované vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2005. s. 8. ISBN 80-725-1200-5.

Právní předpisy

Zákon č.109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

Zákon č.218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje

Statistiky Policie ČR. In: *Policie České republiky* [online]. 2002-2012 [cit. 2013-10-14].

Dostupné:<http://www.policie.cz/policie-cr-web-informacni-servis-statistiky.aspx?q=Y3BpPTM%3d>

Závěrečná práce

FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminalita mládeže jako etopedický problém*. Brno. 2013. Disertační práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce prof. PhDr. Mgr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR Česká republika.

Apod. A podobně.

Např. Například.

Odst. Odstavec.

Atp. A tak podobně.

Tj. To jest.

Tzv. Takzvaně.

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Přehled respondentů.....	31
Tab. 2. Kdo má větší sklon k delikventnímu chování?.....	33
Tab. 3. Mají dědičné faktory vliv na kriminální chování člověka?.....	34
Tab. 4. Jakou trestnou činnost nejčastěji provádí delikventní mládež?.....	35
Tab. 5. Měl (-a) jste možnost přijít do styku s delikventní mládeží?.....	36
Tab. 6. Má způsob výchovy v rodině vliv na kriminalitu jedince?.....	37
Tab. 7. Z jakých rodin pochází delikventní mládež?.....	38
Tab. 8. Jakým směrem se vyvíjí kriminalita mládeže?.....	39
Tab. 9. Jaká skupina obyvatel je nejvíce ohrožena delikventním chováním?.....	40
Tab. 10. Myslíte si, že delikventní mládež páchanou trestnou činnost plánuje dopředu?.....	41
Tab. 11. Mládež je v dnešní době psychicky vyspělejší než dříve, může být tedy dříve odpovědná za své činy?.....	42
Tab. 12. V jakém věku se začínají delikventi dopouštět trestné činnosti?.....	43
Tab. 13. Myslíte si, že je delikventní mládež adekvátně potrestána za páchající trestnou činnost?.....	44
Tab. 14. Jaký máte názor na snížení dolní věkové hranice trestní odpovědnosti na 14 let?.....	45
Tab. 15. K jakému sociálně patologickému jevu má delikventní mládež největší sklon?.....	46
Tab. 16. Kdo je hlavním činitelem, který svým selháním umožňuje mládeži kriminální chování?.....	47
Tab. 17. Je v našem státě dobře organizována prevence kriminality mládeže?.....	48

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I   Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

V tomto dotazníku se Vás ptám na téma delikventní mládeže. Tento dotazník je zcela anonymní a výsledky budou sloužit pouze jako podklady k bakalářské práci.

Vámi zvolené odpovědi prosím zakroužkujte:

1. Jste: a) žena

b) muž

2. Jaké máte nejvyšší ukončené vzdělání?

a) základní vzdělání

b) střední odborné bez maturity

c) střední odborné s maturitou

d) vysokoškolské

3. Kdo má větší sklon k delikventnímu chování?

a) dívky

b) chlapci

4. Mají dědičné faktory vliv na kriminální chování člověka?

a) ano

b) ne

c) nevím

5. Jakou trestnou činnost nejčastěji provádí delikventní mládež?

a) krádeže

b) vloupání

c) vraždy

d) výtržnictví

6. Měl (-a) jste možnost přijít do styku s delikventní mládeží?

a) ano

b) ne

7. Má způsob výchovy v rodině vliv na kriminalitu jedince?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) ne
- d) spíše ne

8. Z jakých rodin pochází delikventní mládež?

- a) z úplných rodin
- b) z neúplných rodin
- c) ze sociálně slabších rodin
- d) ze středních vrstev

9. Jakým směrem se vyvíjí kriminalita mládeže?

- a) stoupá
- b) klesá
- c) stagnuje

10. Jaká skupina obyvatel je nejvíce ohrožena delikventním chováním?

- a) děti
- b) mládež
- c) dospělí
- d) senioři

11. Myslíte si, že delikventní mládež páchanou trestnou činnost plánuje dopředu?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) ne
- d) spíše ne

12. Mládež je v dnešní době psychicky vyspělejší než dříve, může být tedy dříve odpovědná za své činy?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) ne
- d) spíše ne

13. V jakém věku se začínají delikventi dopouštět trestné činnosti?
- a) 7 – 9 let
  - b) 10 – 12 let
  - c) 13 – 15 let
  - d) 16 – 18 let
14. Myslíte si, že je delikventní mládež adekvátně potrestána za páchaní trestnou činností?
- a) ano
  - b) ne
  - c) nevím
15. Jaký máte názor na snížení dolní věkové hranice trestní odpovědnosti na 14 let?
- a) ano mělo by dojít ke snížení
  - b) ne je dostačující
  - c) nevím
16. K jakému sociálně patologickému jevu má delikventní mládež největší sklon?
- a) alkohol
  - b) drogy
  - c) kouření
  - d) gamblérství
17. Kdo je hlavním činitelem, který svým selháním umožňuje mládeži kriminální chování?
- a) rodina
  - b) škola
  - c) stát
  - d) parta
18. Je v našem státě dobře organizovaná prevence kriminality mládeže?
- a) ano
  - b) spíše ano
  - c) ne
  - d) spíše ne

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku.